Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subatica, septembar 2023. - Godina XIX - Broj 219 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Proslavili „Dužijancu”

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Subatica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subatica na bunjevačkom"

Radio Subatica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar"

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio"

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, ***Dan Velikog prela***

23. februar, ***Dan izbora prvog Nacionalnog savita***

15. avgust, ***Dan Dužijance***

25. novembar, ***Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena***

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBATICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBATICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

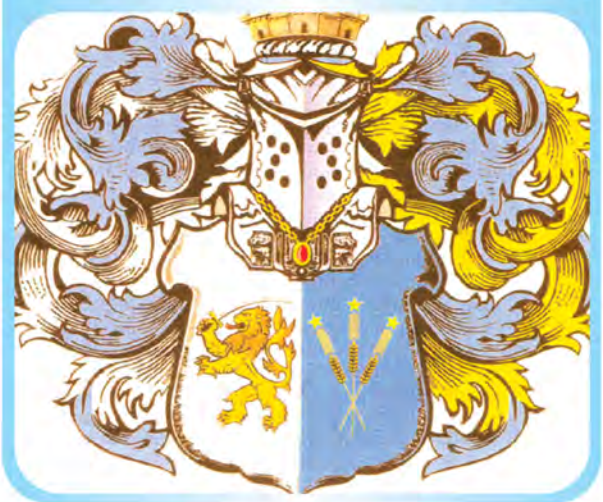

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XIX Broj 219
Septembar 2023.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subatica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

V.d. direktora NIU „BIC":
Lazarela Marjanov

Rukovodilac opšti poslova:
Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai, Tihomir Kujundžić Matković, Ružica Parčetić, Miroslav Vojnić Hajduk

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Proslavili „Dužijancu"

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subatica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subatica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Protekli misec je sav bio u znaku „Dužijance" koju Bunjevci, osim što proslavljaje ko znak zafale Bogu za nov rod žita i nov kruv, slave i ko nacionalni praznik. I ove godine „Dužijanca" je obilužena svečano, al ne samo u Subatici, Somboru i drugim mistima, nego i u Novom Sadu, te po prvi put i u Beogradu.

I svudak su poruke bile iste – kruv je ono što nas sve spaja, svi od kruva zavisimo, svi se jednako staramo za njega, svi se jednako molimo Bogu da sačuva usive, da sačuva sve nas. Sa govornica su stizale lipe riči, riči koje potvrđivaje autohtonost Bunjevaca, riči pofale našoj zajednici, al i riči zafale za sve ono što su Bunjevci učinili u stvaranju države posli Prvog svitskog rata.

Taj „Veliki rat" je bio davno, iz ugla današnjice, al je iz ugla istorije još uvik svež, njegove poslidice i danas vidimo, ko i poslidice odluka koje bi morale bit vidljivije, bar za bunjevačku zajednicu koja nije imala dilema u kojoj će državi živit. I dobro je da se pamti ta uloga Bunjevaca, baš ko što je dobro da se pamti i ono što se dešavalo posli Drugog svitskog rata.

Med ričima pofale i zafale mogli smo čut pojmove poput vridnoće, truda, poštenja, radinosti, mudrosti... dodaćemo i rič „vizija" – Bunjevci moraje imat viziju kako će dalje radit, kako će se dalje borit sa svim izazovima modernog vrimena, kako će se obraćat svojoj novoj generaciji, kako će se obraćat onima koji su u državnim organima – potribna je vizija kako bi nakon narednog popisa stanovništva mogli kazat kako je trend koji nas je sve zabolio, a koji pokaziva da je naša brojčano mala zajednica postala još manja, ne samo zaustavljen, nego i priokrenut, te da još dugo slavimo „Dužijancu".

Strana 4-7

Strana 7-8

Strana 9-10

Strana 11

Strana 18

Strana 20-21

Sadržaj

4-6
Dužijanca je za Bunjevce zafala, nasliđe i ponos
7-8
Jednaka istrajnost u radu i u čuvanju tradicije
9-10
Srbija – država svi oni dobri i čestiti ljudi koji u njoj žive
11
Aleksandar Vučić – počasni građanin
18
Strasti ravnice zabilužene na slikarskom platnu
19
Sinilo je naše sunce, naša sloboda
20-21
Punolitstvo dobre ideje

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

OBREDOM BLAGOSLOVA KRUVA OD NOVOG ŽITA, TE PROSLAVOM U CENTRU SUBATICE, BUNJEVCI OBILUŽILI NACIONALNI PRAZNIK

Dužijanca je za Bunjevce zafala, nasliđe i ponos

I ovim okupljanjem pokazivamo koliko nam je važna „Dužijanca”, koliko se oko nje vikovima okupljamo i za te vikove tušta pamtimo – al ritko ovaka dobra koja smo dobili protekli nikoliko godina, poručila je, izmed ostalog, dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM

Obredom blagoslova kruva od novog žita, te svečanom proslavom u centru Subatice, kroz povorku i program na bini, Bunjevci su obilužili jedan od četiri nacionalna praznika – „Dan Dužijance”. Na Veliku Gospojinu, 15. avgusta, okupljeni su se još jedared podsitili svega onoga što „Dužijanca” pridstavlja, zafalu Bogu na završenoj žetvi, pofalu vridnim ljudima, a prija svega zafalu na svakom zrnu života.

Vlč. Nebojša Stipić blagoslovio je kruv od novog brašna

Kruv od novog žita je bandašica **Nina Kujundžić**, u pratnji bandaša **Nikole Skenderovića**, ponela u Crkvu Uzvišenja Svetog Križa u Subatici u kojoj ga je **vlč. Nebojša Stipić** blagoslovio u znak zafale Bogu na novom životu.

– Danas u proslavi objedinjivamo Nebesku majku i Dužijancu, a ovaj obred se spominje još u Starom zavitu, u dilu kad se govori da se, posli žetve, prvi snop ponese u crkvu – svećeniku. I čija je Dužijanca, moja, tvoja, njeva, naša – ona je i moja i tvoja, i njeva i naša, al prija svega ona je Božija. Jer i naši životi liče na pšenicu! Ne zaboravimo da se klasje vrše, da simenje prolazi kroz rešetke sita, da se odvaja žito od kukolja, i da je smrt upravo ta koja je našu Blaženu Divicu

Suzana Kujundžić Ostojić i Stevan Bakić položili su vinac na spomen-bistu Blašku Rajiću

BANDAŠ I BANDAŠICA NIKOLA SKENDEROVIĆ I NINA KUJUNDŽIĆ

Centralne ličnosti svake „Dužijance" su bandašica i bandaš – ove godine su to članovi KUD „Aleksandrovo", Nina Kujundžić i Nikola Skenderović.

Nina ima devetnajst godina, posli završene Gimnazije „Svetozar Marković" u Subatici, upisala je psihologiju na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu.

– Dužijanca je za mene očuvanje tradicije i kulture. Ona pridstavlja i porodicu koja je važan dio u svemu što radimo. Iz porodice uvik nosimo one prave vridnosti – kaže Nina, dok dvi godine stariji Nikola, koji je student druge godine Visoke škule strukovni studija za obrazovanje vaspitača i trenera u Subatici, dodaje:

– Ovo je za mene prija svega simbol zajedništva, simbol očuvanja stari običaja. Kako dolazim iz porodice u kojoj se ovaki običaji niguju i čuvaju, znam dobro kolika je čast bit u ulogi bandaša.

Mariju odvojila od svi nas obični smrtnika. I mi u naše dane moramo učinit isto, jer nam je poziv da budemo kruv – taj bili, friški kruv koji se lomi i daje za gladnu čeljad, čiji nas zalogaji podstiču na zafalnost. Ostaje nam da se prid Bogom zapitamo – Ima li u nama snage da budemo uznesени duhom, mišlju i razumom na Nebo? Nama je data ta nada – nada tog klasa – poručio je, izmed ostalog, vlč. Nebojša Stipić.

Potom je, kod „Bunjevačke matice" na Korzou formirana povorka koju su činili učesnici programa, al i svi oni koji nose „Dužijancu" u srcu. Bila je to promocije tradicije, kulture, zafale, al i promocija mladosti koja je rišena tradiciju očuvat. Tradicionalno je položen i vinac na spomen-bistu **Blašku Rajiću** koji je u narodu pripozno sve vridnosti „Dužijance", koju je potom prino u crkvu. Centralni program održan je na bini na kojoj je bandašica Nina Kujundžić pridala kruv **dr Suzani Kujundžić Ostojić**, pridsidnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. ***„Podilite ga sa svima, u znak ljubavi, blagostanja, međusobne sloge i poštivanja"***, poručila je bandašica, a u svojem obraćanju je pridsidnica NSBNM istakla:

– Ova „Dužijanca" je posebna po tom što slavimo i dvadest godina postojanja Bunjevačkog nacionalnog savita. Razmišljajuć o tome šta je to slično izmed Bunjevaca i „Dužijance" i šta je slično sa zrnom od kojeg je napravljen kruv kojeg toliko volimo, nosimo ga u crkvu Bogu kojem se molimo – možda upravo taj „mrak" u kojeg je posađeno zrno i „mrak" u kome su niki tili da budemo. Ali, iznikli smo i ponovo smo tu i našu Subaticu možemo ponosno zvat – „Varoš Subatica". Možemo divanit našim jezikom i možemo ponosno kazat da smo – Bunjevci. I ovim okupljanjom pokazivamo koliko nam je važna „Dužijanca", koliko se oko nje vikovima okupljamo i za te vikove tušta pamtimo – al ritko ovaka dobra koja smo dobili protekli nikoliko godina i zato veliko fala našem gradonačelniku, veliko fala AP Vojvodini, veliko fala Republiki Srbiji u kojoj živimo – kazala je dr Kujundžić Ostojić, te je dodala:

– Sve što imamo, sve što volimo, još je veće ako dilimo s drugima, pa zato i ove godine kruv pridajem našem gradonačelniku Stevanu Bakiću, ove godine posebno zbog „Bunjevačke kuće".

„Dužijanca" je velika svetkovina na kraju žetve – nastala u salašarskim porodicama ovdašnji vridni i marljivi ljudi koji su, radeć težak paorski poso na njivi, nastojali obavit ga što je moguće bolje, kako bi njev trud bio nagrađen dobrim rodom, naglasio je

Prvo je bandašica Nina Skenderović pridala kruv Suzani Kujundžić Ostojić koja ga je, u znak zafalnosti, uručila gradonačelniku Bakiću

gradonačelnik Bakić, te je nastavio:

– Kako nisu mogli uticat na vrime, često su se molili Bogu i okrećali glave ka nebu, kako bi ga umilostivili, kako bi im pomogo da sačuvaju rod i obezbede kruv za svoju porodicu. Poznato je i da poštivanje kruva kod Bunjevaca počiva na prvoj molitvi koju nauče, ali da se primenjiva ne samo u molitvi, već i mnogim drugim životnim prilikama. Tisnu povezanost običaja i vire uvidio je Blaško Rajić, župnik Crkve Svetog Roke, u Subatici, koji je 1911. godine obilužavanje porodične, salašarske dužijance prino pod svodove crkve – kazo je Bakić, izmed ostalog, i dodo:

– Varoš Subatica je tokom protekle tri godine zaista tušta uradila na očuvanju kulture, običaja i tradicije Bunjevaca. Ponosan sam na činjenicu da su bunjevački jezik i pismo, nuz srpski, mađarski i hrvatski, početkom maja 2021. godine ušli u ravnopravnu službenu upotribu na teritoriji naše varoši. Za Subaticu, u kojoj se niguje bogat spektar različitosti, mož se kazat da se različitost vridnuje ko pridnost, a ne ko štogod što nas dili i razdvaja i upravo ta naša posebnost pridstavlja polugu zajedništva i prosperiteta Subatice.

Med brojnim zvanicama i gostima nuz gradonačelnika Varoši Subatice, Stevana Bakića bili su prisutni i **Dejan Parčetić**, državni sekretar u Ministarstvu informisanja i telekomunikacija, **Bojan Šoralov**, načelnik Severnobačkog upravnog okruga, **Arpad Fremond**, pridsidnik mađarskog nacionalnog savita, **Srđan Samardžić**, član varoškog veća zaduženog za oblast privrede, **Milanka Kostić**, članica varoškog veća zadužena za kulturu i obrazovanje **Marko Marić**, pomoćnik gradonačelnika Varoši Subatice.

U kulturno-umitničkom dilu programa učestvovali su Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo”, Kulturno-umitničko društvo železničara „Bratstvo”, Folklorni ansambl „Vila” Novi Sad, Umitničko udruženje talenata „Talentum” Subatica, Pivačka grupa Odsika za tradicionalno pivanje pri Muzičkoj škuli u Subatici, Društvo za očuvanje i nigovanje kulture i tradicije „Prelo” Čurug, a nuz muziku tamuraškog ansambla „Rujna zora”, proslava „Dužijance” je bila kompletnija nuz „Bandašicino kolo”.

N. S.

„DAN DUŽIJANCE" – OBILUŽEN I U NOVOM SADU

Jednaka istrajnost u radu i u čuvanju tradicije

Nacionalni praznik Bunjevaca – „Dan Dužijance" i ove godine je obilužen u Novom Sadu, a ovogodišnja proslava imala je i svečaniji karakter jel je i ona bila dio obilužavanja jubileja – 20 godina postojanja Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Obilužavanje nacionalnog praznika u Novom Sadu počelo je okupljanjom isprid Varoške kuće, a potom je nastavljeno isprid spomen-ploče koja čuva sićanje na Veliku narodnu skupštinu Srba, Bunjevaca i drugi Slovena održanu 1918. godine.

Delegacija NSBNM koju je pridvodila **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Savita, a u kojoj su bili još **Dejan Parčetić, Veljko Vojnić, Tihomir Vrbanović** i **Aleksandar Bošnjak**, položila je vinac od novog žita, ko znak poštivanja na generacije koje su krojile obrise države u kojoj Bunjevci i danas žive.

Delegacija Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine postavila je vinac na spomen-ploču koja čuva sićanje na Veliku narodnu skupštinu 1918. godine

Proslava je nastavljena povorkom učesnika do Katoličke porte di je, na bini, održan svečan program uručivanja kruva od novog žita i vinca pridstavnicima AP Vojvodina i Varoši Novog Sada, a potom i prigodan kulturno-umitnički program.

– Dužijanca je običaj koje Bunjevci slave i čuvaje više od četri vika koliko žive na severu Bačke. I kroz ta četri vika zapamtili smo mnoge bure i oluje, mnoge rodne godine i mnoge događaje koji su obilužili nas, ko nacionalnu manjinu. Položili smo vinac od novog žita na spomen-ploču koja čuva sićanje na 1918. godinu, na trenutak u istoriji kad smo mi postali konsitutivan narod države koju smo pravili i stvarali. Godine 1945. dobili smo naredbu da nas više nema, al ove godine proslavljamo 20 godina Nacionalnog savita. I u tom periodu prošli smo sve „dičije bolesti", al smo išli brzo – završili smo standardizaciju bunjevačkog jezika, uveli smo bunjevački ko izborni predmet u škule i tu ne stajemo – dobili smo ove godine sridstva za kupovinu „Bunjevačke kuće" – kazala je dr Suzana Kujundžić Ostojić, najavljivajuć program koji pridstavlja šarolikost Vojvodine.

Blagoslov kruva od novog žita i na „Dužijanci" u Novom Sadu

Milica Parčetić i **David Kolić**, bandašica i bandaš „Dužionice" u Somboru, imali su ovu značajnu ulogu i u Novom Sadu, a **vlč. Nebojša Stipić** je blagoslovio kruv od novog žita kojeg je, potom bandašica svečano uručila **Dragani Milošević**, pokrajinskoj sekretarki za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama.

Miloševićova je naglasila značaj ovog praznika, kojim se slavi pošten rad i istrajnost naši ratara, al i istrajnost u čuvanju tradicije.

– Bunjevci slave viševikovnu

borbu za očuvanje identiteta, koji je sa drugim zajednicama, duboko utkan u šarolikost Vojvodine. Posebno priznanje za čuvanje zajedništva pripada onima koji su brojčano malobrojni. Mi danas zajedno, nastavljamo stazama slavni pridvodnika Srba i Bunjevaca, Jaše Tomića i Blaška Rajića, koji su te davne 1918. godine, stojali rame nuz rame i zajedno doneli izuzetno važne i dalekosežne odluke, na koje smo danas ponosni. Duh koji je počo Velikom narodnom skupštinom i danas krasi Vojvodinu, ujedinjenu u nizu različitosti koje moramo čuvat – istakla je Dragana Milošević.

Bandaš je zatim svečano uručio vinac od novog žita **Igoru Crnobarcu**, zaminiku gradonačelnika Novog Sada.

– Mi ode imamo virovanje da nije gri poštivat tuđe, već je gri ne poštivat svoje. U Novom Sadu imamo bogatu tradiciju u kojoj se uvik poštivalo i svoje i tuđe, i to je ono čime se posebno ponosimo. Novi Sad je uvik bio cigurna kuća za sve one koji su u svojim srcima gajili toleranciju, ljubav i međusobno razumivanje, ko i želju da živimo u jednoj harmoničnoj Varoši i društvu. Bunjevci koji su odigrali veliku ulogu 25. novembra 1918. godine utrli su put svim onim vridnostima koje mi danas slidimo.

Kruv od novog brašna i vinac od novog žita primili su Dragana Milošević, pokrajinska sekretarka za kulturu, javno informisanje i odnose sa virskim zajednicama, te Igor Crnobarac, zaminik gradonačelnika Novog Sada

Igor Crnobarac

Dragana Milošević

Med okupljenim gostima bili su i **Zoran Milošević**, pokrajinski sekretar za visoko obrazovanje i naučno-istraživačku dilatnost, **Dragana Ćorić**, pokrajinska ombudsmanka, **Ninoslav Jovanović**, državni sekretar u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, **Dejan Parčetić**, državni sekretar u Ministarstvu informisanja i telekomunikacija, **Milan Novaković**, načelnik Južno-bačkog upravnog okruga, monsinjor **Atila Že––ler**, nadležni župnik Župe Imena Marijina u Novom Sadu, članovi Nacionalnog savita, pridstavnici brojni udruženja, te gosti iz Novog Sada i cile regije.

U kulturno-umitničkom dilu programa učestvovali su GKUD „Ravangrad" Sombor, KUDŽ „Bratstvo" Subatica, KUD „Vila" Novi Sad, KUD „Svetozar Marković" Novi Sad, „Novosadski tamburaši" i vokalna solistkinja **Iva Čičovački**, te KUD „Aleksandrovo" Subatica.

N. S.

UČESNICI BILI RASPOLOŽENI

Učesnici programa „Dužijance" u Novom Sadu bili su raspoloženi jel su bili dio pridstavljanja jednog vridnog običaja bunjevačke zajednice.

Marko Parčetić je divanio o važnosti tamburaške muzike koja je i dalje živa.

– U okviru programa smo izveli četri pisme koje je otpivala Iva Čičovački, to je dio standardnog bunjevačkog repertoara. Tambura živi i te kako u Novom Sadu, u ovoj varoši postoji i radi jedini profesionalni tamburaški orkestar – Tamburaški orkestar Radio-televizije Vojvodine, a ima i tušta mali škula koje rade. Tambura je prisutna i u kulturno-umitničkim društvima, tako da ovaj instrument ima blistavu budućnost.

Miloš Kojić je istako da su ovaki običaji štogod što spaja zajednice.

– Nas spaja kruv, al i bunjevačke igre koje izvode kulturno-umitnička društva širom Vojvodine i Srbije. To je možda i najbolja nit koja nas spaja.

Dragan Kanurić je kazo kako su iz GKUD „Ravangrad" rado došli učestvovat u „Dužijanci".

– Nastojimo podržat sve ovake tradicionalne tradicije, nadamo se da se vidimo i naredni godina. Jel, zaista je prilipo ovako održavanje običaja i kulture.

Sanela Benčić je dala podršku kroz povorku, kako u Subatici, tako i u Novom Sadu.

– Drago mi je što sam imala ovaku priliku, jel sam i ja Bunjevka, pa je bilo lipo promovisat štogod što je naše. I dica iđu na folklor i rado i ona nastupaje ovakim prilikama.

Mirko Babičković je i ovom prilikom bio u ulogi domaćina. On je još jedared pojasnio proces risa, a onda je dodo:

– Sad pridajemo kruv od novog brašna, ispečen posli uspišnog skidanja roda žita sa naši plodni njiva.

„DAN DUŽIJANCE" – PO PRVI PUT PROSLAVLJEN I U BEOGRADU

Srbija – država svi oni dobri i čestiti ljudi koji u njoj žive

U nedilju, 20. avgusta, po prvi put je i u Beogradu proslavljen nacionalni praznik Bunjevaca – „Dan Dužijance", a bila je to prilika da se sva raskoš „Dužijance", odnosno značaj ovog praznika koji u sebi nosi, prija svega, zafalu Bogu za zaštitu svakog zrna i nagradu čoviku za vridan rad, pridstavi i svim žiteljima, pa i gostima, glavne varoši u Republiki Srbiji, matičnoj državi Bunjevaca.

Kroz dokumentarne filmove o Bunjevcima i „Dužijanci" prisutni su se prija programa mogli upoznat o najvažnijim obilužjima ove nacionalne zajednice, odnosno nacionalnom prazniku, potom su mogli posmatrat povorku učesnika „Dužijance" u Beogradu koju su pridvodili bandaš i bandašica subatičke „Dužijance" **Nikola Skenderović** i **Nina Kujundžić**, a zatim je uslidio i svečan program na bini postavljenoj na Trgu republike.

Mons. Gžegož Hudek, župnik Crkve Krista Kralja u Beogradu, blagoslovio je kruv od novog žita, koji je bandašica, u znak zafalnosti na svemu što Bunjevci u Srbiji imaje i uživaje, uručila **Nikoli Selakoviću**, ministru za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, dok je bandaš prido vinac ispleten od novog klasja **prof. dr Zoranu Miloševiću**, pokrajinskom sekretaru za visoko obrazovanje i naučno-istraživačku dilatnost.

Kruv je blagoslovio mons. Gžegož Hudek

Naši vridni i marljivi Bunjevci na severu Bačke ovrli su ovogodišnje žito, zafalili se gospodu Bogu na tom što je ova godina berićetna i to proslavljaje onako kako se proslavljalo u salašarskim domaćinstvima vikovima za nama, istako je ministar Selaković, te je nastavio:

– Okupili smo se kako bi nigovali ovu divnu i lipu tradiciju, i kako bi kazali i pokazali da je Srbija država svi oni dobri i čestiti ljudi koji u njoj žive, a Bunjevci su upravo taki, dobri, čestiti, vridni i marljivi. Kad je tribalo borit se i zajedno s nama Srbima štitit kršćansku Evropu od najezde sa Istoka, u tom su bili jedni od najbolji. Danas, kad se vrše žito, kad se obrađiva zemlja, al i kad se liči, kad se podučava i kad se gradi i kad se radi, uvik su tu rame nuz rame sa nama. Republika Srbija ko što je to do sad činila, a u budućnosti još više i još srdačnije, pomagaće očuvanje nacionalni posebnosti, nacionalnog identiteta, naročito kulturnog identiteta svim svojim građanima, koji pripadaje drugim narodima, Bunjevcima također, svakako. Nećemo zaboravit ni da je 1918. godine, 25. novembra, na Velikoj narodnoj skupštini Srba, Bunjevaca i ostali Slovena u Banatu, Baranji i Bačkoj, koja je održana u Novom Sadu, od 757 poslanika, nji 84-oro pripadalo bunjevačkom korpusu – poručio je, izmed ostalog, ministar Selaković, nuz zafalnost pridsidnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **dr Suzani Kujundžić Ostojić**.

Pokrajinski sekretar Milošević istako je da je ciguran kako se mladim dolazećim generacijama ostavlja ono što je najvridnije u Srbiji, da radom i zajedništvom možemo ić naprid.

– Ko član Pokrajinske vlade sam poručio, ne u trenutku zanosa, nego velikog zadovoljstva, kako se na trenutak smatram Bunjevcom, kako u i u Beogradu

Kruv od novog brašna primio je ministar Nikola Selaković, a vinac od novog žita pokrajinski sekretar Zoran Milošević

promovišemo ideju zajedništva, solidarnosti i podrške onom što nije samo ukorenjeno u životu Bunjevaca. Jel to i jeste suština kruva koji simboliše zajedništvo, međugeneracijsku solidarnost, to je most koji spaja Bunjevce sa svim ostalim građanima Srbije. Ovim ne obilužavamo samo jedan nacionalni praznik, koji je svakako važan, nego jedno istorijsko nasliđe 25. novembra. Zato je prisustvo Bunjevaca u Beogradu logično, a i zbog toga sam i pripozno koliko imamo zajedničkog, ne u ritmu muzike, nego u ritmu rada, zajedništva, solidarnosti, podrške...

Prvi put za ova četri vika koliko su Bunjevci na ovim prostorima, proslavili smo „Dužijancu" u Beogradu, al, kako su kazali i naši gosti, očigledno je ovo početak jedne nove tradicije, istakla je dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM, te je nastavila:

Nikola Selaković i Suzana Kujundžić Ostojić

– Godinu dana smo se pripravljali, klapili o ovom, a meni se još uvik čini kako se ovo nije desilo, jel je bilo toliko lipo, toliko jednostavno... Znači ovo tušta našoj zajednici, koja mora bit vidljiva na teritoriji cile Srbije, al znači i drugim nacionalnim manjina. Jel, svi smo mi zajedno živimo u ovoj državi, a što je njoj bolje, i nama je. Puno nam je svima srce, srićna sam i ponosna na svoj narod.

Nuz govornike, med okupljenim gostima bili su i **Alma Rizvanović**, posebna savitnica podpridsidnice Vlade Republike Srbije i ministra kulture, **Ninoslav Jovanović**, državni sekretar u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, **Dejan Parčetić**, državni sekretar u Ministarstvu informisanja i telekomunikacija, pridstavnici Apostolske nuncijature, članovi Nacionalnog savita, pridstavnici brojni udruženja, te gosti iz Beograda.

U kulturno-umitničkom dilu programa učestvovali su KUDŽ „Bratstvo" Subatica, KUD „Aleksandrovo" Subatica, GKUD „Ravangrad" Sombor, te učenice Odsika za tradicionalno pivanje Muzičke škule u Subatici.

Program obilužavanja „Dana Dužijance" u Beogradu organizovali su Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine i Bunjevački edukativni i istraživački centar „Ambrozije Šarčević". **N. S.**

UTISCI PUBLIKE SJAJNI

Iako je „Dužijanca" po prvi put prikazana u Beogradu, to nije omelo Beograđane, pa i njeve goste, da uživaje u prikazanom programu.

– Ocina je za deset, za sve, i za program i za vrlo kulturnu prezentaciju običaja; Sve lipo izgleda, posebno se meni i ćerki sviđaje ove mlade dame obučene u tako zanimljive nošnje; Prvi put da ovako štogod vidim i baš mi je zanimljivo. Kako volim igrat i plesat, onda baš uživam... – bili su samo niki od komentara.

TRODNEVNIM PROGRAMOM PROSLAVLJEN 244. ROĐENDAN SUBATICE

Aleksandar Vučić – počasni građanin

Trodnevnim programom Subatica je obilužila Dan varoši. Zvaničan program u znak sićanja na 1. septembar 1779. godine kada je Marija Terezija proglasila Subaticu slobodnom kraljevskom varoši počo je podizanjom zastave varoši isprid svečanog ulaza u Varošku kuću, posli čega je uslidila svečana sidnica.

Na svečanoj sidnici uručena su priznanja Pro urbe **dr Nandoru Šejmešiju**, specijalisti urologu i **poslastičarnici „Pelivan”**, dok je priznanje Počasni građanin ove godine uručeno pridsidniku Republike Srbije **Aleksandru Vučiću**. Kako je gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** tom prilikom izjavio, to je način da se Subatica zafali i oduži čoviku koji je dao izuzetan doprinos razvoju, prosperitetu i boljoj budućnost varoši i njezini varoščana:

– Citiraću završni govor 21. avgusta 2020. godine, prija neg što sam stupio na misto gradonačelnika Subatice „Virujem da ćemo za 4 godine stojat u ovoj sali i da ćemo osvrćuć se na ono što smo uradili osićat ponos. Ponos što smo najbolje što smo znali i umili služili svojoj varoši i svojoj zemlji.” Danas, tri godine posli tog stojim prid pripunom salom s ogromnim ponosom. Ne postoji uređaj niti mirna jedinica da izmiri količinu mojeg ponosa. Ponos što sam dobio priliku bit dio tima na čijem čelu se nalazi pridsidnik Aleksandar Vučić, koji diže Srbiju, koji joj je vratio dostojanstvo, nacionalni ponos i ugled u svitu – istako je Bakić.

Pridsidnik Republike Srbije Aleksandar Vučić čestito je Dan varoši svim varoščanima Subatice istakavši da je počastvovan odlukom da baš on dobije ovo značajno zvanje:

Najvridnije priznanje: Aleksandar Vučić i Stevan Bakić

Podizanje zastave Subatice: Stevan Bakić i Balint Pastor

– Ono što je meni izuzetno važno je to što smo učestvovali u ključnim infrastrukturnim projektima jel Subatica je naša veza sa Sridnjom Evropom, sa Centralnom Evropom. Subatica mora bit najbolje povezana, Subatica mora imat najrazvijeniju infrastrukturu. Za manje od godinu dana i 4 miseca mi virujemo da ćemo uspit završit prugu izmed Novog Sada i Subatice. Novi Sad vam je onda na 42 minuta, Beograd na sat vrimena i 10 minuta, i to centar. To su gotovo nevirovatne stvari, niko u to nije želio virovat. Kad naši mađarski prijatelji završe svoj dio, mi ćemo do Budimpešte iz Beograda stignit za 2 sata i 40 minuta, i upolak manje iz Subatice do Budimpešte. Želim vas obavistit i da ćemo napravit štogod sasvim novo na Horgošu, štogod potpuno novo, neviđeno u Evropi. Za to ćemo zamoliti naše evropske partnere nek nam pomognu finansijski, al ćemo i nastavit gradit našu zajedničku infrastrukturu – istako je pridsidnik Srbije i dodo:

– Subatica je danas peta varoš po veličini u Srbiji. Obašla je Leskovac koji je decenijama bio peta varoš. Mislim da je vrime odlazaka iz Subatice završeno. Ode jednako lipo i dobro mogu živit i Srbi, i Mađari, i Hrvati, i Bunjevci, i Romi i svi ostali narodi i ljudi koji su kroz istoriju imali različite razloge za odlazak i dolazak

i mislim da više nema nikaki razloga za odlazak. Mislim da će Subatica biti jedno prilipo i sve bogatije misto, a mi ćemo nastavit ulagat koliko možemo.

Prisutnima se obratio i pridsidnik Skupštine Varoši Subatice **dr Balint Pastor**:

– U svim vrimenima varoš je ostala slobodna i kraljevska iz prostog razloga jel nije koristila samo privilegije, već je posvećeno i odgovorno ispunjavala svoje obaveze utvrđene elibertacionom poveljom i gradila institucionalnu i normativnu infrastrukturu usaglašenu sa standardima tadašnje Evrope. Varoš zahtiva ne samo izgradnju novi objekata, ulica, ne samo obnovu i sanaciju postojeći, više od svega varoš zahtiva i danas, ko i u svakom vrimenu, viziju. I ko što su naši prithodnici virovali da je Subatica ričima našeg varoščanina velikog Dežea Kostolanjija više od prašnjave vinske varoši u prithodne tri godine i mi smo se trudili da varoš vratimo tamo di svojom tradicijom i pripada.

Svoju positu severu zemlje 1. septembra Vučić je započo u Lovćencu, a nakon obalaska ove škule i prisustvovanja svečanoj sidnici u Varoškoj kući pridsidnik je obašo i završne radove na izgradnji „Aqua parka" na Paliću.

Ovom prilikom održana je Konferencija za novinare na kojoj se pridsidnik i obratio:

– Petnajst miliona evra smo uložili u cio kompleks i virujem da ukoliko će se to na pametan način koristit doprinet daljem skoku broja turista i napritku Subatice i Palića ko turistički destinacija. Mnogo tog smo ode učinili i želim se zafalit svima, al posebno Ištvanu Pastoru pošto brez njegove energije i onoga što je Valerija Denč ode radila teško da bi ga ikad završili. I nije to pitanje samo novaca. Date novce, a onda tom nikad kraja i ne mož se završit. Ako mislite da je danas lako uraditi nike auto-putove, da je to samo pitanje novca – nije. Brezbroj problema. Tako je bilo i ode, a sad vidite kako je moderno, lipo i divno.

Proslavu Dana varoši upotpunili su i koncerti „Bojana Stamenov benda", Subatičkog simfonijskog orkestra, pivača Saše Matića i mađarskog rok benda „Piramis" ko i drugi kulturno-umitnički i sportski događaji. Turistička organizacija Subatice za proslavu Dana varoši izdvojila je blizu 9 miliona dinara. Po tradiciji u subatu, 2. septembra pridstavnici Lokalne samouprave uručili su nadležnima iz subatičke Opšte bolnice poklon vaučere i cviće naminjene majkama beba koje su rođene 1. septembra u porodilištu ove bolnice. **K. S.**

SUBATICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA AVGUST

Vanredni sastanak inspekcijski službi

Načelnik Severno-bačkog upravnog okruga **Bojan Šoralov** održo je vanredni sastanak s inspekcijskim službama na kojem je dogovoreno da svi kapaciteti inspekcijski službi budu metnuti na raspolaganje i usmereni u dva pravca (0-24), na kontrolu ugostiteljski objekata, smištajni jedinica i kontrolu usluge taksi privoza u cilju suzbijanja krećanja iregularni migranata ko i primenu represivni mira za sve one koje krše zakon Republike Srbije.

– Severno-bački upravni okrug pozdravlja sve napore i odlučnost Ministarstva unutrašnji poslova na čelu sa ministrom Bratislavom Gašićom u cilju očuvanja bezbidnosti svi naši varoščana. Akcija MUP-a još jednom je dokazala kako se zakoni Republike Srbije moraje poštivat i kako varoščani mogu virovat bezbidnosnim službama – stoji u saopštenju SBO.

Od septembra bresplatan vrtić za oko 4.500 dice

U Velikoj vićnici Varoške kuće u četvrtak, 3. avgusta, održana je 38. redovna sidnica Skupština varoši Subatice. Odbornici su odlučivali o 41 tački dnevnog reda, a svakako nike od najznačajniji su Izvištaj o ostvarenju budžeta Varoši Subatice za period od 1. januara do 30. juna 2023. godine, Odluka o pravu na naknadu ukupni troškova boravka dice u pridškulskoj ustanovi čiji je osnivač Varoš Subatica, ko i Odluka o pravu na naknadu dila troškova boravka dice u pridškulskoj ustanovi čiji je osnivač drugo pravno el fizičko lice na teritoriji Varoši Subatice.

Od 1. septembra Varoš Subatica snosiće u potpunosti troškove boravka dice u Pridškulskoj ustanovi „Naša radost" i vrtićima pri osnovnim škulama u Čantaviru i Đurđinu. Takođe, biće sufinansiran dio troškova za dicu u verifikovanim privatnim pridškulskim ustanovama sa teritorije varoši, čiji roditelji, el drugi zakonski zastupnici ostvarivaje pravo, u visini od 10.000 dinara. Kako je istako **dr Balint Pastor**, pridsidnik Skupštine varoši Subatice, značajnu podršku svim roditeljima su omogućili prihodi od privride, varoščana, javni priduzeća...:

– Ukupan prihod varoši od prošlogodišnje dobiti priduzeća je 47,4 miliona dinara. Cilj, namina javni priduzeća nije da ostvarivaje dobit, jel nisu privatna priduzeća. Njev je zadatak da pružaje usluge varoščanima, al brez obzira na to od 14, 13 javni priduzeća je poslovalo sa dobiti, tako da je to za pofalu. Ti prihodi i ta dobit i od privride, i od varoščana, javni priduzeća omogućavaje, na primer, da se donese Odluka prema kojoj će od 1. septembra boravak dice u vrtićima bit bresplatno. U objektima pridškulske utanove „Naša Radost" boravak će bit bresplatan, a u svim drugim vrtićima čiji je osnivač kako drugo fizičko el pravno lice varoš će nadoknadit po ditetu troškove u visini od 10 hiljada dinara. To će praktično značit da će u privatnim vrtićima boravak dice bit bresplatan uključivajuć i Pridškulsku ustanovu „Vackor" čiji je osnivač Nacionalni savit mađarske nacionalne manjine.

Prema ričima gradonačelnika Subatice **Stevana Bakića** izglasane su dvi izuzetno važne odluke za naše najmlađe:

– Ovo je još jedna dobra odluka i veliki iskorak u oblasti socijale. Ko što znate Varoš Subatica već plaća usluge po pitanju lični pratilaca i personalni asistenata za dnevni boravak najmlađi i mladi ometeni u razvoju, za uslugu stanovanja nuz podršku. Tu moram naglasit da je Subatica druga varoš u Republiki Srbiji, posli Novog Sada, koji je od 1. januara uvo i tu uslugu. Zatim, za pomoć trudnicama i majkama, i sve te stvari su u duhu nacionalne politike naše države za podizanje nataliteta i podizanje standarda mladi bračni parova. Nastavićemo sa takim dobrim odlukama. Po pitanju naši najmlađi sledeći korak nam je rekonstrukcija objekata u kojima će oni bit smišteni, a vidićimo i za proširenje kapaciteta.

Opozicija na čelu sa **Jelicom Santrač** iz „Pokreta građanske Subatice" imala je primedbu zašto se dosad ovaj pridlog nije uputio na odlučivanje. Kako kaže, u pitanju je uvod u kampanju za izbore:

– Opozicija, konkretno Nova Demokratska stranka Srbije i Pokret građanske Subatice imali su primedbu što jednostavno nije dosad bio ovaj pridlog, već je ovo digod, kako mi doživljavamo, uvod u kampa-

nju koja pridstoji. Zapravo za Srpsku naprednu stranku smatramo da nije ni pristajala, i da je ona već zaista uveliko u toku.

Što se budžeta tiče, u periodu januar-jun 2023. godine budžet Varoši Subatice raspolago je sa sridstvima u visini od oko 4,58 milijardi dinara, što iznosi 49,23 odsto planiranog godišnjeg obima.

Podrška Pokrajinske vlade

Pridsidnik Pokrajinske Vlade **Igor Mirović** i gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** obašli su u ponediljak, 14. avgusta, radove na rekonstrukciji Kanjiškog puta i Dom za dicu ometenu u razvoju „Kolivka". Varoši Subatica je putom konkursa Uprave za kapitalna ulaganja AP Vojvodine dodiljeno 400 miliona dinara za izgradnju i rekonstrukciju 20 ulica na teritoriji varoši, i za izgradnju biciklističke staze koja vodi prema Privridnoj zoni „Mali Bajmak", u dužini od 1.700 metara, izjavio je ovom prilikom gradonačelnik Subatice Stevan Bakić:

– U okviru ovog projekta danas smo obašli rekontrukciju Kanjiškog puta u dužini od oko dva kilometra i proširenje sa 3 na 6 metara čime ćemo podignit kvalitet i bezbidnost saobraćaja. Ova saobraćajnica je, inače, najkraći put izmed Varoši Subatice i Opštine Kanjiža. Istovrimeno odvijaje se radovi na rekontrukciji Nove ulice u MZ „Prozivka", u ukupnoj dužini od 115 metara. Vridnost tog projekta je 9 miliona dinara. U narednom periodu očekivamo rekonstrukciju ulice u MZ „Hajdukovo", to je Škulska ulica, ulica Nikole Tesle u MZ „Tavankut" i Borisa Kidriča u MZ „Čantavir". Ko što vidite, vodimo računa o ravnomirnom razvoju na teritoriji Varoši Subatice, kako prigradski, tako i centralni misni zajednica. Što se tiče Ustanove „Kolivka" Varoš Subatica je podržala rad te ustanove u 2023. godini sa 52 miliona 878 hiljada dinara. U pitanju su četri vrste usluge od koji posebno moram izdvojit uslugu stanovanje nuz podršku, zato što je naša varoš oma iza Novog Sada što se pružanje te usluge tiče. Radi se o šest osoba starosti priko 26 godina, ometeni u razvoju. Svrha pružanja ove vrste usluga je da bi samostalnije, bolje funkcionisali, uključili ih u širu društvenu zajednicu i izbigli njev smištaj kroz institucije – istako je gradonačelnik.

Pridsidnik Pokrajinske vlade Igor Mirović osvrnio se na nikoliko značajni projekata u varoši koje je podržala Pokrajinska vlada:

– Obašli smo, izmed ostalog, i Dom za dicu ometenu u razvoju „Kolivka", a to činim i nenajavljeno. Prilikom jednog od taki obalaska uočili smo potribu Doma za novim krevetima i dušecima, ko i opreme za kujnu. Inače ovaj dom je u veoma dobrom stanju. Nakon rebalansa budžeta imaćemo i dodatna sridstva u iznosu od 400 miliona dinara za intervenciju u domovima, koji je 27 u sistemu socijalne zaštite.

Mirović je dodo da su on i bivši ministar **Rasim Ljajić** inicirali izgradnju „Aqua parka" na Paliću:

– Pokrajinska vlada je finansirala sa gotovo 40 procenata izgradnju „Aqua parka" i nadam se, prema izvištaju gospodina Ištvana Pastora iz priduzeća „Park Palić", da ćemo imat potpuno uređen „Aqua park" u naredni nikoliko nedilja. I to je jedna nova konkretna dobra stvar za sve Subatičane. Iđemo dalje, imamo i nove planove i nadam se i novim vistima za Subaticu u narednoj godini. Ono što je važno jeste da ćemo sad je već cigurno u narednim misecima imat igru i pismu u salama subatičkog Narodnog pozorišta.

Nakon obalaska pomenuti lokacija pridstavnici Pokrajinske vlade imali su sastanak sa svim relevantnim stranama uključenim u rekonstrukciju zgrade Narodnog pozorišta.

Godina značajni projekata na Paliću

U toku su radovi na rekonstrukciji „Vodotornja", jednog od simbola Palića. Prema ričima **Ištvana Pastora,** pridsidnika Skupštine priduzeća „Park Palić", do kraja godine biće završena rekonstrukcija i biće zaminjeni svi oštećeni dilovi:

– Radove je dobio „Ornament inženjering", firma iz Beograda na otvorenom tenderu. Radovi su trenutno u fazi pripravljanja, ko što vidite postavljaje se skele, a triba da budu završeni do kraja ove godine, znači do 31.12.2023. godine. Svi radovi se izvode nuz veliku pažnju, nuz nadzor Međuopštinskog zavoda za zaštitu spomenika zbog tog što je objekat od izuzetnog značaja. Radiće se praktično sve ono što je neophodno kako bi se poslidice „zuba vrimena" otklonile, znači zaminiće se svi drveni elementi koje je potribno zaminit, zatim dilovi opeke koji su oštećeni, nadalje zaminiće se šindra kojom je toranj pokriven, izvršiće se potpuna zaštita fasade, osvitljenje čitavog objekta, znači sve ono što je neophodno da bi objekat imo sjaj koji je kadgod imo.

Kako je Pastor dodo, u toku su radovi i na rekonstrukciji staze na Paliću izmed hotela „Prezident" i bivše „Fontane":

– Ti radovi su, ko što znate, otpočeli u julu, a tribaje bit okončani do kraja avgusta. Do sad je urađeno 770 metara, što se tiče postavljanja nove opeke. Priostalo je još oko 240-250 metara. To bi tribalo bit završeno do kraja avgusta. Istovrimeno sa ovim radovima se postavlja i mobilijar u istom stilu u kom je i u „Velikom parku". Ukupno će bit postavljeno 13 klupa i 16 kontejnera, odnosno kanti za prikupljanje smeća. To će dodatno doprinet ukupnom vizuelnom doživljaju.

Ištvan Pastor, na organizovanoj konferenciji za novinare, dotako se i teme svršetka izgradnje „Aqua parka". Kako je istako radovi su završeni, posli čega slidi tehnički prijem, i otklanjanje nedostataka uočeni tokom ovom prijema. Kako je podsitio, jedini ponuđač koji se javio na javni oglas za zakup „Aqua parka" na Paliću je „Elit Palić":

– Prija ove konferencije za štampu imali smo Skupštinu društva na kojoj je doneto Rišenje kojim je Skupština i formalno odobrila ulazak u proces prigovaranja i ugovaranja sa „Elit Palić". Očekivam da će u naredni nikoliko dana svi detalji vezani za ugovor bit raščišćeni, i da će ugovor bit potpisan. Od momenta potpisivanja ugovora prema Nacrtu ugovora operater u roku od najduže 30 dana triba puštit objekat u eksploataciju. Prema divanima koje smo imali prilike vodit sa vlasnikom odnosno direktorom „Elit Palića" taj rok će bit kraći nego što je 30 dana. Znači iz ti razloga mogu danas kazat da je izvesno, da je izuzetno virovatno, skoro cigurno da će „Aqua Park" bit završen i pušten u upotribu s 31. avgustom, odnosno od početka septembra. Vidim da se postavlja pitanje zašto se otvara kad je kraj sezone. Želim kazat da je „Aqua park" sa sadržajom pridviđen da radi 12 miseci. Prvobitni projekat je dorađen u smislu da će i u spoljnim bazenima bit termalne vode – objašnjava Pastor.

Prema njegovim ričima ovo će bit izuzetna godina kada je razvoj Palića u pitanju.

Obilužena godišnjica vojno-policijske akcije „Oluja"

U organizaciji „Saveza srpski udruženja Severno-bačkog okruga" obilužena je godišnjica vojno-policijske akcije „Oluja", u sklopu koje je ubijeno i nestalo oko dvi i po hiljade Srba dok je oko 250 hiljada Srba bilo prinuđeno napuštit svoje domove.

Dvodnevni program otpočo je projekcijom filma „Oluja" reditelja i scenariste **Miloša Radunovića** u bioskopu „Aleksandar Lifka". Prisutnima se tom prilikom obratio gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić**:

– U rano jutro 4. avgusta 1995. godine hrvatske snage napale su Republiku Srpsku Krajinu i otpočele akciju obrušivši se na prostore koji su hiljadama godina bili naseljeni Srbima. Otpočelo je najveće etničko čišćenje u Evropi posli Drugog svitskog rata. To je naša rana koja ne mož zarast, a istorijska je nepravda, još jedna u nizu, što susidna država ovaj čin nad nemoćnim i golorukim narodom slavi ko svoju najveću pobidu. „Oluja" je Srbima simbol tuge. Donela je samo bol, patnju i stradanje. Narodu koji je pripolovljen posli Prvog svitskog rata, koji je tiran u Jasenovac, Gradišku, Pag i druge logore, potomci oni koji su preživili ustaške jame, logore... Ni danas prid lice pravde nisu izašli svi zločinci koji su bolesne, stare, žene, dicu, domaćine, ratare, stočare, primorali da od domaćina za jedan dan postanu brezkućnici i cio životni i radni vik uprte na traktorske prikolice. Ko kršćani, imamo nadu da je konačna pravda Božja, jel pravda ljudska mnogo puta je zatajila. Istina je jedini temelj na kojem gradimo budućnost, jel smo svidoci kako se udaljavanjom od nepobitni istina, nikad ko danas nije prikrajala istorija. Tu smo da se zavitujemo da zločine nikad ne smimo zaboravit. Kogod mora snosit odgovornost za sve žrtve i zlodila nad našim narodom. Ako neće prid sudovima, prid Bogom će svakako – istako je gradonačelnik.

Tragičan pogrom srpskog naroda na teritoriji Republike Hrvatske neće i ne smi bit zaboravljen, smatra i **Miroslav Karan**, pridsidnik Saveza srpski udruženja Severno-bačkog okruga:

– Ono što mi ovim obilužavanjom želimo postignit jeste ostavljanje sićanja na stradale žrtve koji je veliki broj, 250 hiljada protirani Srba sa svoji vični ognjišta sa prostora Like, Korduna, Severne Dalmacije i Banije uputili su se put Dalmacije. Oni tad nisu znali di iđu. Moramo naglasit da je zdravo velik značaj ove manifestacije, ne da bi mi raspirivali kaku mržnju, dilili se po naciji, viri el religiji, nego jednostavno da se ovake stvari koje su se desile tog 4. avgusta 1995. godine više nikad ne ponove.

Sutradan, u hramu Vaznesenja Gospodnjeg u Subatici, održana je sveta liturgija, a nakon liturgije i parastos žrtvama stradalim u zločinačkoj akciji „Oluja".

Otvoreni Reciklažni centri na transfer stanicama u Bačkoj Topoli, Kanjiži i Senti i Mobilno reciklažno dvorište u Čantaviru

Na Regionalnoj deponiji na Bikovu otvoren je Reciklažni centar za upravljanje otpadom. Ovi centri otvoreni su i na transfer stanicama u Senti, Kanjiži i Bačkoj Topoli.

Direktor Regionalne deponije **dr Gligor Gelert** ističe kako je sistem osmišljen tako da varoščani donesu otpad koji se stvori u domaćinstvu, a tamo će se oma vršit i selekcija otpada:

– Sa ovim danom otvaramo mogućnost za varoščane vezano za donošenje otpada iz domaćinstva. Znači jednostavno to nam je slideći korak u duhu projekta i zatvaramo sa funkcionalnom cilinom našeg modela Regionalnog upravljanja otpadom. Sve informacije vezane za donošenje kod nas varoščani će dobit blagovrimeno. Tu naročito možemo divanit o onom otpadu koji se stvara u domaćinstvima i u slidećem koraku služiće nam za dalji tretman. Sistem je osmišljen tako da faktički varoščanin dođe kod nas i donese svoj otpad. Imaćemo i limite za pojedine vrste otpada. Tu će se vršiti i primarna selekcija, i sve će ić svojim tokom po svojoj strukturi.

Kako je istako zaminik gradonačelnika **Imre Kern** izuzetno je važno što se sve radi u koordinaciji sa resornim ministarstvom:

– Subatica tušta radi na ovom problemu. Sad smo izradili i strategiju upravljanja i sve ostale dokumente koji prate tu oblast i mislim da je subatička regija i u ovoj oblasti jedna od vodeći u našoj zemlji, da ne kažem prva u ovom domenu.

Kako **Adrijan Satmari**, pridsidnik Opštine Bačka Topola, kaže, otvaranje Reciklažnog centra od velikog je značaja za smanjenje otpada koji završi na deponijama:

– Opština Bačka Topola zajednao sa Javnim priduzećom „Kongrad" intenzivno radi na uvođenju sistematskog sakupljanja smeća na teritoriji cile opštine, odnosno u svim misnim zajednicama i svakom naselju i na teritoriji naše opštine što do sad, na žalost, nije bio slučaj. Do sad smo podilili kane u Staroj Moravici i u Pačiru u domaćinstvima, i u toku je podila kani i u Tomislavcima, Malom Beogradu i u Karađorđevu. Cilj nam je da do kraja godine podilimo u svim naseljima, odnosno svakom domaćinstvu. Za ove potribe iz opštinskog budžeta izdvojili smo sridstva za nabavku hiljadu novi kana, a u toku ove godine planiramo još jednu novinu, a to je da počnemo sa selektivnim sakupljanjom otpada u domaćinstvima. To u praksi znači da u domaćinstvima ćemo podilit plave kane, u koje varoščani tribaje odlagat otpad koji je pridviđen za reciklažu, ko što su na primer papir, PET ambalaža, odnosno metal. Sa selektivnim odlaganjom otpada krenićemo u Bačkoj Topoli na jesen ove godine.

U naselju Čantavir postavljeno je mobilno reciklažno dvorište. Kako je istako direktor Regionalne deponije Subatica dr Gligor Gelert u pitanju je objekat kontejnerskog tipa u koji će varoščani moć odložit otpad po principu selekcije, a koji će bit mobilan, odnosno moće se po potribi pribacivat i na druge lokacije. Mobilni reciklažni centar vridan je 4,5 miliona dinara, a sridstva su obezbiđena putom konkursa Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam i zaštitu životne sridine.

Obilužen Međunarodni „Dan mladi"

Kancelarija za mlade Varoši Subatice organizovala je 12. avgusta obilužavanje Međunarodnog „Dana mladi", bogatim sportsko-rekreativnim i umitničkim programom održanim u parku na Prozivci.

Prema ričima **Anđele Pejak**, koordinatorke Kancelarije za mlade Varoši Subatice, mladi se kroz ovaka druženja upoznaju sa mogućnostima koje im naša varoš nudi:

– Okupili smo se kako bi pridstavili mladima jedan dio koji nudimo, u formi aktivnosti kojima se mogu bresplatno priključit, učestvovat, družit se. Nek mladi vide koje sve akcije i koja sve udruženja nudi Varoš Subatica.

Sofija Bojović, volonterka varoške organizacije Crvenog križa, ističe kako je osnovni cilj priključenja organizacije ovoj manifestaciji prikazivanje kaki od svoji mnogobrojni aktivnosti:

– Želimo mladima ukazat i na to, zašto je bitno bit volonter u današnje vrime. Bit volonter je jedna čarobna stvar, i iskreno jedna od najbitniji stvari kojom se bavim pored toga što sam učenik i što treniram redovno.

Svoje prisustvo na manifestaciji iskoristilo je i Udruženje „Čepom do osmiha" kako bi promovisalo svoje akcije koje se sprovode u humanitarne svrhe. U ime udruženja **Marijana Vidović** pozvala je sve varoščane nek skupljaju čepove i dalje i tim učine dobro dilo:

– Želimo one koji za nas još ne znaju uputit u naše aktivnosti. Trenutno se i dalje sakupljaje čepovi, da bi se dodilila pomagala. Oče-

kivamo da će se u Subatici dodilit pomagalo u vidu lap topa za slipe i slabovide slipoj curici.

U organizaciji manifestacije učestvovali su brojni partneri med kojima su Zavod za javno zdravlje Subatica, Varoška organizacija Crvenog križa, Fondacija „Danilo Kiš", fitnes klubovi, Odbojkaški klub „Spartak" i Udruženja „Čepom do osmeha", „Tahles" i „Ljuvena". Volonteri Crvenog križa pridstavili su se sa vežbama za pružanje prve pomoći, dok je na štandu Zavoda mladima bilo omogućeno mirenje indeksa tilesne mase i određivanje kompozicije mišićne mase i masnog tkiva, a mladi su imali mogućnost i isprobat očale za simulaciju opasni faktora u saobraćaju. Doktori su s mladima divanili i o rizicima korišćenja psihoaktivni supstanci. Moto akcije bio je „Ja znam... i možem birat!".

Kampanja o značaju dojenja

Svitska nedilja dojenja se svake godine obilužava u prvoj nedilji avgusta i pridstavlja globalnu inicijativu čiji je cilj da se podigne svist javnosti o značaju dojenja za zdravlje majke i bebe. Ovom kampanjom se, takođe, teži i podizanju svisti o pridnostima dojenja i važnosti obezbiđivanja podrške majkama koje doje.

Kako ističu u Centru za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje Subatica ove godine se Svitska nedilja dojenja obilužava po 31. put, a ovogodišnja tema ima fokus na dojenje i rad pružajuć stratešku priliku za zalaganje za suštinska prava na materinstvo: porodiljsko odsustvo u trajanju od najmanje 18 nedilja, idealno više od 6 miseci i mogućnost dojenja na radnom mistu nakon ovog perioda.

Danas više od milijardu zaposleni žena u svitu nema osnovna prava na materinstvo. Dojenje svakom ditetu pruža najbolji mogući početak života. Obezbiđiva zdravstvenu, nutritivnu i emocionalnu korist i dici i majkama. Iako je dojenje prirodan proces, to nije uvik lako. Majkama je potribna podrška – kako za početak, tako i za održavanje dojenja. Analize ukazivaje kako bi sve veće stope dojenja mogle spasiti živote 820.000 dice svake godine. Ipak, globalni trend dojenja je u konstantnom padu. Sve manje beba se rani isključivo majčinim mlikom. Podaci UNICEF-a za našu zemlju govore da svega 13% majki doji svoje novorođenče. Razlozi za to su različiti, od nedovoljne laktacije pa sve do estetski razloga. Majčino mliko je potpuna i savršena rana za novorođenče. Sastav majčinog mlika se prilagođava individualnim potribama diteta i pruža optimalan odnos hranljivi materija za pravilan rast i razvoj. Lakše se vari nego adaptirano mliko, a samo dojenje smiriva bebu i pruža joj osićaj cigurnosti. Dokazano je da dojena dica riđe obolivaje od određeni bolesti. Dojenje štiti dite od ranog oštećenja vida, nepravilnog razvoja vilica i tvrdog nepca, značajno je riđa pojava karijesa, proliva, stomačni tegoba i respiratorni infekcija. Istraživanja pokazivaje kako su dojena dica zdravija i riđe odlaze doktoru, inteligentnija su, imaju razvijenije govorne sposobnosti, društvenija su i emocionalno stabilnija, a i riđe su gojazna kad odrastu. Majčino mliko podstiče razvoj bebinog imunološkog sistema smanjujuć rizik od infekcija i sadrži antitila koja štite bebu od bolesti kojima je majka bila izložena.

Ako se bebi u prvim danima života da i samo jedna flašica veštačkog mlika, time se povećava virovatnoća pojave alergijski bolesti. Sve vrste ovi mlika, uključujuć mlika na bazi soje, nose rizik od pojave alergije. Dojenje podstiče kontrakcije materice posli porođaja, smanjiva postporođajno krvarenje i rizik od anemije. Smanjiva rizik od postporođajne depresije, a žene koje su dojile svoju dicu 6-24 miseca imaje manji rizik oboljevanja od raka jajnika, raka dojki i materice, ko i od osteoporoze. Dojenje je besplatno i ima praktične pridnosti u toku noći i na putovanju, nema razloga za stra da će se noću pokvarit el da će doći do nestašice, a i manje je posla oko ranjenja bebe. Dojenje povećava samopouzdanje majke dajuć joj osićaj kontrole nad svojim tilom, pozitivno utiče na imunitet majke i ubrzava fizički oporavak posli porođaja - stoji u saopštenju Centra za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje Subatica.

„Bogorodičini dani"

Od 13. do 28. avgusta Srpska pravoslavna Crkvena opština subatička 12. put organizovala je tradicionalnu manifestaciju „Bogorodičini dani" nuz blagoslov **Njegovog Preosveštenstva Episkopa bačkog Irineja**. Prigodan program počo je Svenoćnim bdenjom sa svetom liturgijom u Hramu Svetog Nektarija Eginskog na Prozivki, posli čega je obilužena slava Crkvene biblioteke u svečanoj dvorani Crkvene opštine. Pridavanje na temu „Žitije prepodobnog Serafima Sarovskog" održo je pridavač doktorand **Nenad Plavšić**.

U nedilju, 20. avgusta, održana je Duhovna tribina „Presveta Bogorodica u našem životu" u Srpskom kulturnom centru. Pridavač je bila monahinja **Zlata Pantelić**. Za kraj manifestacije, 27. avgusta organizovano je praznično bdenje u parkalisu Uspenija Presvete Bogorodice na Vodicama, a u ponediljak 28. avgusta, praznična sveta liturgija i Večernje bogosluženje sa rizanjom kolača i osvećenjom slavskog žita.

Smotra muzike i pisme u centru varoši

„Interetno" festival, 22. po redu, održan je od 21. do 26. avgusta u našoj varoši. Kako isprid organizatora, Mađarskog kulturnog centra „Nepker" ističu, organizacija „Interetno" festivala koštala je oko 7 miliona dinara. Iako je pri organizaciji manifestacije bilo brojni poteškoća Festival je zadržo kvalitet od prithodni godina, kaže **Bela Bodrogi**, direktor Festivala:

– Ponosan sam što smo mogli sve obezbidit brez obzira što znamo da su finansijska sridstva ograničena. Znamo da kad je kriza stari običaj je da prvo di se štedi je upravo kultura, da ne kažem da je kultura zadnja rupa na svirali. Zbog tog na žalost i u Mađarskoj i kod nas dosta festivala nije ni održano, el su skroz prominili dužinu trajanja, oblik i drugo. Mi se još držimo i držaćemo se upravo zbog toga što cio ovaj naš tim ima jedan zajednički imenitelj, a to je da smo svi mi perfekcionisti.

Ko i prithodni godina svi koji su se odlučili positit ovaj Festival imali su prilike uživat i u propratnim dešavanjima, Izložbi stari zanata, igraonicama za dicu, kreativnim radionicama, lutkarskim pridstavama, i drugom programu organizovanom u Festivalskom klubu.

Druga po redu „Limunijada" – akcija humanitarnog karaktera

Dica Pridškulske ustanove „Naše nade" organizovala su drugu po redu „Limunijadu" - akciju humanitarnog karaktera u centru varoši.

Kako ističe Kristijan Ivković, isprid Pridškulske ustanove „Naše nade", sav prihod od prodaje limunade biće usmiren Udruženju „Autizam" sa kojim vrtić već dugi niz godina sarađiva:

– U akciji učestvuju dica od 4 do 7 godina koja prodaju limunadu. Sav prikupljen novac iđe u dobrotvorne svrhe, za dicu sa posebnim potribama. Zimi dilimo paketiće za Dida Mraza, a liti organizujemo akcije ovakog tipa. Roditelji dice koja iđu kod nas u vrtić ovake akcije uvik rado podrže i pomognu. Ovo nam je druga „Limunijada", a plan nam je da se ova akcija nastavi i ubuduće – istako je Ivković.

K. S.

ODRŽAN SASTANAK AKTIVA UČITELJA PRI NACIONALNOM SAVITU BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Brojke manje-više iste

U ponedeljak, 28. avgusta, održan je sastanak Aktiva učitelja koji pridaju bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture.

U okviru Dnevnog reda pridavači su obradili četri tačke, prva tema je bila naminjena analizi rezultata anketa o upisu učenika, druga planu vannastavni aktivnosti za školsku 2023/24. godinu, treća se odnosila na opisno i formativno ocinjivanje, a četvrta je, po običaju, nosila naziv „razno".

– Dobro smo se pripravili za novu školsku godinu, a ovo je vid radnog sastanaka na kojem ćemo se dogovorit oko detalja. Što se tiče broja učenika, mislim da ćemo uspit zadržat postojeći broj, mada u ovom momentu anketiranje još uvik nije u potpunosti završeno, čekamo još ankete kod prvaka. Imamo određene rezultate, al to još triba provirit, tek smo se vratili u škule. Kolege i koleginice dobro poznaju svoje đake, znaju da će velik broj dice ostat na časovima, a triba sačekat i vidit koliko će bit novi učenika – kaže **Jadranka Tikvicki**, pridsidnica Odbora za obrazovanje u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine, te dodaje da će se bunjevački moć učit u školama, kako osnovnim, tako i sridnjim u Subatici, dok će i ova školska godina u ova dva nivoa obrazovanja u Somboru proć brez bunjevačkog:

– U Somboru su dica angažovana kroz kulturno-umitnička društva, i kroz take aktivnosti – kaže pridsidnica Odbora za obrazovanje te dodaje kako se još čeka je i udžbenici za sedmi i osmi razred.

U okviru sastanka Aktiva učitelja održano je i pridavanje iza kojeg je stala **Mirjana Savanov**.

– Jedna od tačaka Dnevnog reda je formativno ocinjivanje, to je veoma interesantno i za naš izborni predmet, jel se i pridavači bunjevačkog moraje u svojem radu rukovodit i Pravilnikom o ocinjivanju i radit u skladu sa Zakonom koji takođe sadrži članove koje sadrže ocinjivanje i vridnovanje postignuća učenika. Pridavači bunjevačkog to već rade tokom svi ovi godina, ocinjivaje učenike u skladu s Pravilnikom, a sad smo uradili jednu kratku edukaciji i upotpunili je sa informacijama o formativnom ocinjivanju. Rič je o stalnom praćenju rada učenika i kroz formativnu ocinu i učenici i roditelji dobijaje pravu informaciju o postignuću i angažovanju učenika, te u skladu sotim dobijaje priporuku kako dalje unapriđivat rad.

Iako više neće pridavat bunjevački, Mirjana Savanov ostaje u saradnji sa Nacionalnim savitom bunjevačke nacionalne manjine.

– Davaću podršku nastavnicima bunjevačkog kroz informacije o novinama u obrazovanju, ko

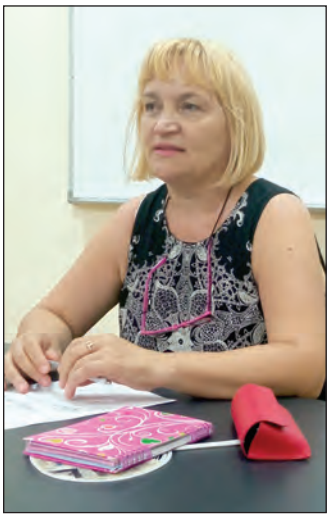

Jadranka Tikvicki

i pomoć u svim temama koje u sebi sadrže moždar kake nejasnoće, kako bi nastavnicima bilo lakše radit. U budućnosti, ne samo kroz edukacije, već i kroz ugledne časove, kako bi pridavači vidili određene metode rada, al i kroz praćenje časova dajem priporuke kako unapridit rad – dodaje naša sagovornica koja je i savitnik-spoljni saradnik Ministarstva prosvite.

N. S.

PRIJA CENTRALNE PROSLAVE „DUŽIJANCE” U SUBATICI PRIREĐENO VEČE NAMINJENO KRUVU

Izabran najlipši somun

U susrit centralnoj proslavi nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance” u ponediljak, 14. avgusta, održana je „Izložba najlipšeg kruva - somuna”, u organizaciji UK „Centar za kulturu Bunjevaca”, dok je podršku programu dao Muzej Vojvodine kroz zanimljivu izložbu „Pšenica – od njive do trpeze”.

Kako je kazala **Ildiko Medović**, arheolog-kustos iz Muzeja Vojvodine, pridstavljen je bio dio izložbe formirane povodom 100 godina „Novosadskog sajma”, odnosno 90 godina „Poljoprivridnog sajma”.

– Dio izložbe smo doneli u Subaticu, tu su i predmeti koji su korišćeni za uzgoj žita, od praistorije do sridnjeg vika. Tu je alat za obradu zemlje, al i predmeti koji su korišćeni za kuvanje i ilo... Gosti su imali i jedinstvenu priliku „probat” arheologiju – pripravili smo kruv od praistorijske vrste pšenice, ko i pivo iz tog perioda, takođe od pšenice.

Prisutne je pozdravila **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica

Grgo Pećerić, Nikola Babić i Gabrijela Diklić

Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, te je podsitila i na ono što je slidilo u utorak, da će „Dužijanca” bit proslavljena onako i priliči za jubilej – 20 godina NSBNM, ali i da će bit proslavljena i u Novom Sadu i Beogradu.

Potom je **Aleksandar Medović**, arheo-botaničar, pridstavio kratak film koji je pratio izložbu, a zatim je proglašen i najlipši kruv-somun po izboru žirija (**Nikola Babić, Gabrijela Diklić, Grgo Pećerić**). Treće misto pripalo je **Marici Štetak**, drugo **Milki Kujundžić**, dok je najlipši kruv kojeg je ponela bandašica **Nina Kujundžić**, u pratnji bandaša **Nikole Skenderovića**, ispekla **Ana Ivić**.

Pridsidnik tročlanog žirija koji je davo sud o učinku domaćica bio je **Nikola Babić**, inače i počasni pridsidnik NSBNM.

– Nisam nikad pravio somun, al sam dosta tog upamtio, gledajuć kako kruv prave naše mame i majke. Trudili smo se detaljno pogledat svaki kruv, kako bi i do-

Ildiko Medović

neli pravedan sud. Kruv je važan za svakog čovika, za svaku zajednicu, žito i kruv su najveće dostignuće čovičanstva, da nije bilo žita, pitanje je kako bi čovičanstvo priživilo. Kruv je naša nepriviđena potriba, a koliko je kruv važan Bunjevcima divani i to što je „Dužijanca” jedan od naši nacionalni praznika. N. S.

NUZ MOTIVE JENEA VIŠINKE PRIDSTAVLJENI BANDAŠ I BANDAŠICA BUNJEVAČKE „DUŽIJANCE”

Strasti ravnice zabilužene na slikarskom platnu

Lipota i mladost u saglasju s tradicijom, pa sve prineto na slikarska platna – tako se najkraće mogo opisat jedan od programa u obilužavanju nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance”. U susrit centralnoj proslavi u „Bunjevačkoj matici” su pridstavljeni ovogodišnji bandaš i bandašica – **Nikola Skenderović** i **Nina Kujundžić**, a sve u ambijentu kojeg su ukrasili motivi somborskog slikara **Jenea Višinke** koji je prvu samostalnu izložbu imo prija 44 godine.

– Počastvovan sam na prvoj priliki da se pokažem u Subatici, a ovo je inače moja osamnajsta samostalna izložba. Nisam često na izložbama, imam stalnu postavku u Somboru. Ipak, ova mi je posebno draga, tematska je, rađena je za „Dužijancu”. Sve slike su nastale uglavnom ove godine, čak imamo i jednu koja nije u potpunosti suva, a koja pokaziva krunu i kruv na „Dužijanci”. Čast je i što baš moje slike najavljivaje centralnu proslavu „Dužijance” i što su bandaš i bandašica pridstavljeni u ovakom ambijentu – kaže Jene Višinka, a potom i otkriva šta za njeg znači „Dužijanca”:

– „Dužijanca” je fenomenalna inspiracija za slikanje. Fenomenalne su boje, fenomenalni su ljudi, volim slikat Vojvodinu i vojvođanske motive. Oduševio sam se kad sam na internetu pronašo stranicu sa fotografijama s „Dužijance”, di je toliko inspirativni detalja, boja, spontani likova. Ništa nije namišćeno, nego su to slike iz života.

Program u prostorijama „Bunjevačke matice” organizovan je od strane Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca”.

– Prilika za ovakvu izložbu je svakako vrime „Dužijance”, kad pridstavljamo bandaša i bandašicu. Sklopili smo dvi važne i lipe stvari za nas Bunjevce – u jedno. Drago mi je što su motivi „Dužijance” privukli velik broj ljudi, a zaključili smo da je, osim Sombora i ateljea di su slike nastale, „Bunjevačka matica” pravo misto di one mogu bit izložene – kazala je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, upravnica UK „Centar za kulturu Bunjevaca”.

O Jeneu Višinki i njegovom radu divanio je **Milan Stepanović**, publicista iz Sombora. On je Višinku pridstavio ko autora koji realistično i plastično prikaziva jedno prohujalo i skoro zaboravljeno vrime.

– Detalji tog života zabiluženi su sa skoro fotografskom precizношću, brez obzira na to da li je rič o prizorima salašarski el seoski kuća i avlija, poljski radova, svakodnevnog života paorskog domaćinstva, ravničarskog krajolika, portreta el mrtve prirode. Kolorit ti slika je bogat, al ne i razbukto el eksplozivan kako bi izazvo brz efekat na posmatrača, već skoro smeran u svom realizmu, koji, nenametljivo, svidoči o tihom radovanju životu, nego o povrimenim potmulim strastima ravnice i naglašenim emocijama – kazo je Stepanović.

Nakon promocije umitnika i slika, i života zabiluženog na njima, promovisani su i bandaš i bandašica centralne proslave „Dužijance” u Subatici. Oni su imali čast da na čelu kolone pronesu simbole proslave, prija svega kruv od novog žita, a kako su čvrsto povezani sa tradicijom, dobro znaju šta je za nji „Dužijanca”.

– „Dužijanca” je za mene tradicija i prilika da se čuvaju sve vridnosti porodice – kaže Nina Kujundžić, bandašica, dok bandaš Nikola Skenderović dodaje:

– Ovo za mene pridstavlja način da ostanemo u vezu sa našom tradicijom, al da pridstavimo i kulturu i identitet Bunjevaca.

Završićemo sa još jednim detaljom iz pripovitke Milana Stepanovića koji navodi kako svi detalji na platnima umitnika, pa i na slikama koje su nadahnute bunjevačkim motivima, traju ko uspomena i znamen jednog svita koji živi još mahom u našim sićanjima, a posli nas priće u svit zaboravljeni slika kadgodašnjeg života. Zato nam je umitnost Jenea Višinke danas tako važna i značajna... **N. S.**

DANI BUNJEVAČKE KULTURE U BAJMAKU – PROMOCIJA DOKUMENTARNOG FILMA

Sinilo je naše sunce, naša sloboda

U okviru tradicionalne manifestacije „Dani bunjevačke kulture u Bajmaku", osamnajste po redu, prvi dan, odnosno veče, bilo je rezervisano za promociju novog dokumentarnog filma u produkciji Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmak", te za promociju „Festivalskog biltena" nastalog na osnovu recepata sa prošlogodišnjeg „Festivala bunjevački nacionalni ila".

Branko Pokornić

Radoljub Miloradović

Ovogodišnji dokumentarni film bio je posvećen **dr Stipanu Matijeviću**, prvom posliratnom gradonačelniku Subatice – Bunjevcu, a film je nosio simboličan naziv „Sinilo je naše sunce, naša sloboda!"

– Ovo je četrnajsti film kojeg pravimo, uvik se trudimo da to bude edukativnog karaktera, kako bi nove generacije naučile kaki su bili naši stari i šta su sve radili. Film divani o dr Stipanu Matijeviću, prvom gradonačelniku Subatice posli Prvog svitskog rata, koji je postavio temelje naše varoši, posli ti značajni i burni događaja – kazo je, izmed ostalog, **Branko Pokornić**, pridsidnik Organizacionog odbora manifestacije, al i autor filma, dok se kamere i montaže latio **Radoljub Miloradović**.

O vrimenu i dešavanjima iz ovi godina divanili su istoričari **Saša Marković, Petar Đurđev** i **Zoran Veljanović**, potom **Mijo Mandić** i politikolog **Zvonko Stantić**, al i naslidnici Stipana Matijevića, njegova unuka **Emilija Marjanov Matijević** i praunuka **Lazarela Marjanov**.

– Film nosi višestruki značaj, biće to porodična vridnost za generacije koje dolaze, al i vridnost naroda i naše varoši. Prikaziva prilomno vrime za Bunjevce i Subaticu i čovika koji se nemilosrdno borio za svoj narod – naglasila je Lazarela Marjanov.

U ime varoši Subatice prisutnima se obratio **Marko Marić**, zaminik gradonačelnika Subatice.

– Dobro je da postoje ljudi koji rade, koji su posvećeni svojem narodu. O mnogim stvarima ni sam bunjevački narod nije znao, a sad to imaje sačuvano i kroz dokumentarne filmove. Subatica je uvik pomagala, a drago nam je da je i Republika Srbije pripoznala Bunjevce ko autohtoni narod na ovim prostorima. Pomoće to vašoj zajednici kako bi još bolje radili – dodo je Marić.

Marko Marić, zaminik gradonačelnika Subatice

Lazarela Marjanov, praunuka Stipana Matijevića

Med prisutnima su, izmed ostali, bili i članovi Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **Tihomir Vrbanović** (pridsidnik IO NSBNM) i **Miroslav Vojnić Hajduk**, dok su program podržali Ministarstvo za brigu o selu i Varoš Subatica, te brojni prijatelji, donatori i sponzori. Program je održan u okviru manifestacije „Miholjski susriti sela".

N. S.

ODRŽANI „DANI BUNJEVAČKE KULTURE U BAJMAKU”

Punolitstvo dobre ideje

Jedna dobra ideja rođena je prija osamnajst godina – u Bunjevačkom kulturnom centru „Bajmak” težili su osmislit program koji će privuć njeve Bajmačane, al i sve druge goste. A šta goste privlači bolje od mirisa i ukusa tradicionalne kujne, kako bunjevačke, tako i mađarske, srpske, grčke, makedonske, nemačke... Kroz „Festival bunjevački ila”, u okviru „Dana bunjevačke kulture u Bajmaku”, ovaka ideja se realizuje već osamnajst godina, promovišuć nigovanje zajedništva i tradicije.

Ni to što su se ove godine mišali mirisi tradicionalni bunjevački, srpski, mađarski, nemački, pa i grčki ila, nije napravilo pometnju – svako je išo prema mirisu koji mu se najviše sviđo, a čini se kako je najveća gužva bila isprid štanda domaćina na kojem se pripravljala tarana – „bunjevačka rana”.

Za taranom je bila velika potražnja, kaže Kata Kumer (desno)

Nakon što je podignuta zastava Festivala, gostima se obratio **Branko Pokornić**, pridsidnik Organizacionog odbora Festivala.

– Čast mi je što smo se i osamnajsti put okupili, imali smo 29 ekipa iz 14 naselja iz regije, a na štandovima je bilo oko 200 učesnika. Sve goste s radošću očekivamo u Bajmaku, a kroz ovaj period smo postali pripoznatljivi po ovom Festivalu, kroz kojeg smo stvorili jedan pravi brend našeg naselja – kazo je, izmed ostalog Pokornić.

Prisutne je pozdravila i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, ričima:

– Čestitam organizatoru „punolitstvo”, sa željom nek sve ovo što rade, još više rašire. Ideja je da ovo postane ekonomski nezavisno, da tako funkcioniše još bolje, nuz još više gostivi sa strane.

Red je bio i kod Marije Kolar koja je, s drugaricama, kuvala škembiće

Festival u Bajmaku je svečano otvorio **Srđan Samardžić**, član Varoškog vića Subatice zadužen za oblast privride.

– Ovo je bogatstvo mirisa, ukusa, boja, a svaki od ovi štandova je mali čuvar tradicije. Zato vam i želim da mladima prinesete bogatstvo tradicije, kako su naši stari prineli nama!

Kako je to i najavljeno, glavna „zvizda” Festivala bila je tarana, a svi koji su je želili probat, mogli su je nabavit na štandu domaćina.

– Pripravili smo 30 kg suve tarane, ona je pravljena ručno, naravno, domaća je. To je količina dovoljna da se skuva 7-8 labošaka od po 40 litara. Kuvamo tokom cilog dana, a sve kako se to radi po našoj tradiciji. Dakle, ko-

ristimo domaću mast, dosta crnog luka, krumpir i domaću divenicu. Za kraj, tu je i crvena paprika – istakla je **Kata Kumer**, jedna od kuvarica tarane u Bajmaku.

Ernestina Ofenbaher Vizin pridstavila je dio ponude nemačke kujne.

– Osmi put se pridstavljamo na ovom Festivalu, a ovog puta smo pripravili tradicionalne bavarske perece, kifle sa sirom, jedan specijalitet od pirinča, zatim tirolske štrudle s jabukama...

Veselo je bilo i u dilu di se kuvalo u kotlićima, a uočljiva je bila jedna prava ekipa „Subatički bećari".

– Obalazimo ovake manifestacije, idemo i u Baju. Okupimo se, malo se šalimo, družimo se. Ne dolazimo radi takmičenja, nego da sretnemo drage prijatelje i da provedemo jedan dan bez stresa – kaže **Ana Ostrogonac**, te dodaje da je na meniju bio „pivčiji paprikaš" sa uprženom taranom.

Isprid kotlića o kojem su se starale „tri penzionerke" bio je red – za škembiće. Ilo je to koje ljudi vole el ne vole, a u Bajmaku je bilo dosta oni koji su upravo tražili ovaj specijalitet.

– Velika je zainteresovanost, sve je prodato, verovatno smo onda dobro skuvale. Škembiće smo prvo obarile, koristile smo dosta luka dinstanog na masti. Potom smo stavili dosta vode, koja se posli ne doliva, i naravno, papriku, so, biber, lovorov list, a mala tajna je – dobra volja – kaže **Marija Kolar**.

U žiriji koji je ocinjivo napore vridni domaćica, pa i domaćina, bili su **Ivan Katančić, Tamara Babić** i **Denis Babić**.

Grčke specijalitete pripravljo je Apolon Savanov

– Kako sam i nutricionista, pratio sam ovaj Festival iz više uglova, al i ko neko ko je na ovakoj rani odrasto. Drago mi je što se tradicija nastavlja, a ono što sam vidio je izuzetno dobro, kuvano na tradicionalni način, lipo pridstavljeno – komentariso je Ivan Katančić.

Gužva je bila i na štandu gostiju iz Čonoplje, kod **Ljiljane Jozić** koja je pravila fanke, krofne, već ko kako kaže, dok je **Dragan Kubatov** pokazo šta se ilo petkom.

– Soparna paradičkom čorba, nasuvo s krumpirom i nasuvo s mrvicama i pekmezom. Petkom se obavezno postilo u bunjevačkim kućama, pa su domaćice pravile ila brez mesa. Mi smo sve ovo ručno pravili u Bajmaku, i pripravljali i kuvali.

Dok su se mišale „vrućine", one sa šporelja i od sunca, **Apolon Savanov** je pripravljo niz tradicionalni grčki ila isprid Grčkog kulturnog centra „Sloga" iz Subatice.

– Tu su, naravno, musaka s paradičkom, tikvicama, patlidžanom, tradicionalni „stifado", di se meso kuva u vinu, nuz cile glavice luka, potom sam pripravio „turlu" – jednu vrstu posnog đuveča, al i jedno od najčuveniji grčki prid-ila – „bujurdi" – feta sir zapečen sa kačkavaljom, maslinovim uljom, paradičkom i specifičnim začinima. Bili su tu i poznati giros i baklava.

Ove godina Festival je održan u okviru manifestacije „Miholjski susriti sela", nuz podršku Ministarstva za brigu o selu i Varoši Subatice.

N. S.

PRIDSTAVLJAMO VAM MLADU PIVAČICU IVU ČIČOVAČKI

Od ditinjstva okružena muzikom

Devetnajstogodišnju **Ivu Čičovački** i njezin lip glas pripoznaju, kako u horu kako je kadgod i započela, tako i ko solo pivačicu umitničke muzike, al i vojvođanskog tamburaškog melosa.

– Još od najranijeg ditinjstva sam bila okružena muzikom – pripovida nam na početku divana ova mlada umitnica, pa nastavlja:

– Moja majka je Bunjevka, a dida Šokac, pa mi je tamburaška muzika uvik bila bliska. Još ko mala, najviše sam pivala pisme „Tri metera somota" i „Ej, mati mati", al sam nuz tamburaške, rado slušala i pisme Minje Subote. Sa sedam godina sam krenila u muzičku školu i počela svirat klavir u klasi profesorke Ane Nenadić, a potom i pivat u Gradskom dičijem horu „Šareni vokali" pod dirigentskom palicom Marije Hajnal Štošić. Ubrzo se razvila i ljubav za operu što sam ubrzo pripoznala ko svoj životni poziv.

Iva je završila je Osnovnu muzičku školu „Petar Konjović" u Somboru na dva odsika, klavir u klasi profesorke **Ane Nenadić** i solo pivanje u klasi profesorke **Silvie Minee**. Od svoje osme do petnajeste godine bila je članica Gradskog dičijeg hora „Šareni vokali", Mišovitog hora somborskog pivačkog društva s kojim je na takmičenju u Herceg Novom 2017. godine osvojila srebro i 2018. zlato, na takmičenju u Bratislavi. Pivala je i u crkvenom horu „Sveti car Konstantin i carica Jelena" pod dirigentskom palicom **Milana Radišića**.

– Sridnje muzičko obrazovanje sam stekla u Muzičkoj školi „Isidor Bajić" u Novom Sadu na odsiku solo pivanja u klasi profesorke dr um. Senke Nedeljković. Takođe, bila sam polaznica majstorski kurseva Jelene Končar, Sonje Šarić, Strahinje Djokića, dr um. Vesne Aćimović, Litnje operske škule. Svoje daljnje školovanje planiram nastavit u inostranstvu.

Učestvovala je na raznim dičijim muzičkim festivalima u Srbiji, Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Makedoniji. Do sad je ostvarila izuzetno uspišnu karijeru i osvojila brojne nagrade na kojima bi joj pozavidili mnogi sa višedecenijskom karijerom.

– Izdvajaje se prva nagrada na međunarodnom takmičenju „Vera Kovač Vitkai" 2021. u Novom Sadu, druga nagrada na međunarodnom takmičenju solo pivača „Lazar Jovanović" u Beogradu, prva nagrada na republičkom takmičenju solo pivača 2022. u Beogradu, prva nagrada na međunarodnom takmičenju solo pivača „Primavera" 2023. u Bijeljini, specijalna nagrada za izvođenje Lied kompozicije na međunarodnom festivalu solo pisme „Liebeslied" 2023. u Sremskoj Mitrovici, druga nagrada na međunarodnom takmičenju solo pivača „Lav Mirski" 2023. u Osijeku. Posebno lipa iskustva su učešća u operama „Hänsel und Gretel" i „Karmen", turneje, koncerati, putovanja... Svakako imam lipa iskustva sa koncerata koje je pripravljalo „Bunjevačko kolo" u Somboru, a tu je rič o pismama s tamburašima kako sam i nastupila u

NAGRADE...

Med mnogobrojnim nagradama, a spisak je zdravo dugačak, Iva smatra važnijima – drugu nagradu na međunarodnom takmičenju solo pivača „Obzorja na Tisi", prvu takmičenju „Fantast", prvu na republičkom takmičenju solo pivača UMBŠS, prvu na republičkom takmičenju solfeđa i teoretski predmeta, prvu na međunarodnom takmičenju solo pivača „Vera Kovač Vitkai", prvu nagradu „Lav Mirski", treću na republičkom takmičenju solo pivača ZMBŠS, drugu na takmičenju solo pivača „Mita Topalović", drugu na međunarodnom takmičenju solo pevača „Lav Mirski", drugu na takmičenju solo pivača „Lazar Jovanović", prvu nagrada na međunarodnom takmičenju „Vera Kovač Vitkai", prvu „Mita Topalović", prvu na takmičenju solo pivača UMBŠS, prvu na takmičenju „Lav Mirski", prvu na festivalu solo pisme „Liebeslied", treću na takmičenju „Lazar Jovanović", prvu na međunarodnom takmičenju solo pivača „Primavera", prvu na festivalu solo pisme „Liebeslied" 2023. godine ko i specijalnu nagradu za izvođenje lied kompozicije, drugu na takmičenju „Lav Mirski", drugu na takmičenju „Obzorja na Tisi". U sklopu kamernog sastava „Trio Mare" ostvarila je prvu nagradu na memorijalu „Dušan Protić", drugu nagradu na republičkom takmičenju UMBŠS 2022. godine, drugu nagrada na festivalu „Isidor Bajić".

U sklopu kamernog sastava „Trihord" ističe se prva nagrada na međunarodnom takmičenju „Vera Kovač Vitkai" ko i prva nagrada na republičkom takmičenju ZMBŠS. Dobitnica je Vidovdanske nagrade 2020. i 2022. godine, ko i Dositejove nagrade 2020. i 2022. godine.

Novom Sadu povodom obilužavanja Dužijance.

Nakon debija u operi „Hänsel und Gretel", pripravlja se za ulogu Mercedes u operi „Karmen", draga joj je turneja pod nazivom „Putovanje", ostvarena u saradnji sa pijanistom, takođe Somborcom, **Stefanom Jančićom**, ponosna je na nastup na „Dužijanci".

– Na samom nastupu, osićala sam veliku povezanost sa svojim pricima, Bunjevcima. Nuz operu, aktivno pivam s tamburašima. Nuz tamburaše najviše volim pivat „Ej, salaši na severu Bačke", „Već odavno spremam svog mrkova i „Volim diku". Tamburaške pisme mi pridstavljaje izazov ko i izvođenje operski kompozicija, jel povezivam opersku tehniku pivanja s izvođenjom tamburaški pisama.

Slobodnog vrimena nema tušta al, kako kaže, potrudi se provest ga i kreativno i korisno. A to podrazumiva čitanje knjiga, učenje strani jezika di trenutno usavršava nemački, a uči i francuski jezik. Takođe, posebna ljubav je i sviranje havajske gitare.

Ko odgovor na pitanje lične motivacije, Iva uvik i brez razmišljanja navodi – publika.

– Srce mi bude puno kad vidim salu ljudi koji me nagrade gromoglasnim aplauzom. Najviše me obraduje kad mi kažu da sam uspila oživit lik otpivane kompozicije i da sam prinela svoju emociju na nji. **R. P.**

UVIK DOSTUPAN SADRŽAJ „VIRTUELNOG MUZEJA BUNJEVACA"

Adresa koja spaja

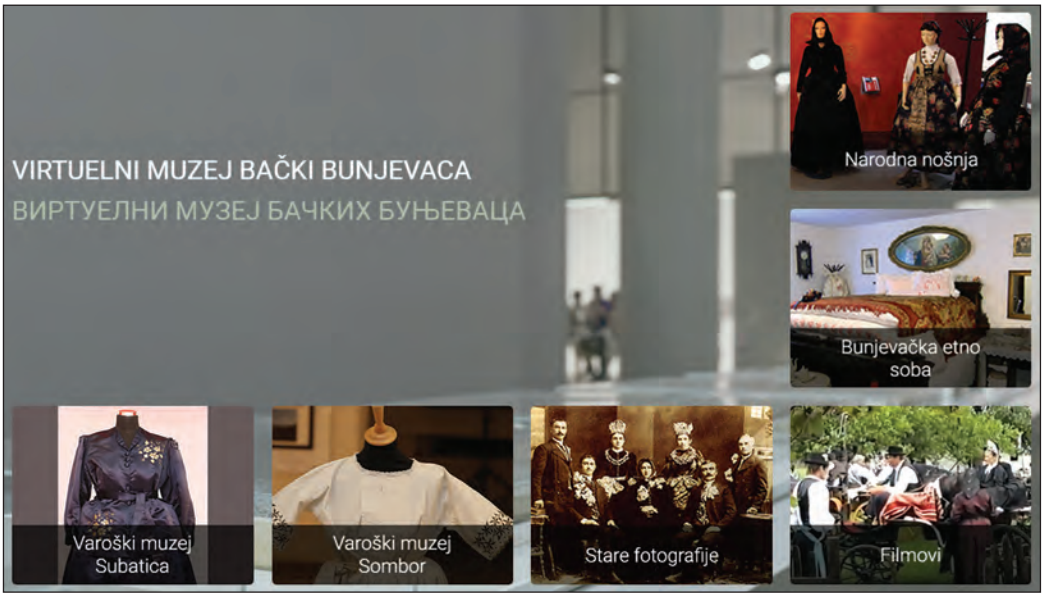

Na internet adresi Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca" www.ckb.rs, nalazi se i vridan prikaz „Virtuelnog muzeja Bunjevaca". Rič je o višegodišnjem projektu zamišljenom tako da na jednnom mistu prikaziva sve ono što krasi Bunjevce i da bude poveznica prošlosti, sadašnjosti i budućnosti bunjevačke zajednice.

I kroz divan o starim vrstama žita, odnosno istraživanjima Muzeja Vojvodine o obradi zemlje, gajenju žitarica i pripravljanju kruva, sa nedavnog programa „Izbora najlipšeg somuna-kruva" promovisan je „Virtuelni muzej Bunjevaca", a to svakako ostaje prostor koji se i dalje širi i obogaćiva.

– Osim prvobitne ideje da se na ovom mistu postavljaje samo stare fotografije i nošnje, praksa je pokazala da se on puni i sa raznim dokumentarnim filmovima. Dobro je da svako ko positi ovu adresu mož dobit informacije o tom ko su Bunjevci... Naravno, tu su i svi snimci vezani za kulturu naše zajednice, poput „Dužijance"... Proširili smo se i na likovnu umitnost, a mislim da će za dvi-tri godine, kad se bude skupio cio pridviđen fundus – „Virtuleni muzej Bunjevaca" sadržaće jednu ozbiljnu količinu podataka na jednom mistu – divani **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, upravnica UK „Centar za kulturu Bunjevaca".

Suzana Kujundžić Ostojić

Dr Kujundžić Ostojić dodaje da su u toku razgovori sa pridstavnicima Narodnog muzeja u Budimpešti o razvoju saradnje.

– To bi nam baš značilo, a imamo ideju da i s Muzejom iz Baje napravimo jedan virtuelni prolazak kroz autentični salaš. Kad sve bude gotovo, biće to jedna zaista interesantna stvar.

Projekat Virtuelnog muzeja Bunjevaca podržalo je Ministarstvo kulture i Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama. **N. S.**

ODRŽANA DESETA KOLONIJA „BUNJEVAČKE MATICE”

U prvom planu – vojvođanski motivi

Po deseti put je u organizaciji „Bunjevačke matice”, tačnije Odbora za likovnu umitnost ovog Udruženja, održana likovna kolonija. Održana je ove godine na Paliću, u „IPA” kući, a sudeć po okupljenim umitnicima i radovima koji ostaju posli nje – u potpunosti je uspila.

– Skupili smo četrnajst slikara, a u odnosu na prošlu godinu „ekipa” je dosta prominjena, malo da „osvežimo krv”. Zadovoljan sam, nastale su lipe slike tokom ovi dana. Teme su slobodne, mada su to uglavnom vojvođanski motivi, al ne i samo to. Med nama je i mlada koleginica Kornelija Antunić koja je počela nedavno slikat, al su tu i stari poznanici Srećko Radulović, Miroslav Bijuković, Šandor Turzai i mnogi drugi – divan **Ivan Šarčević – Šarac**, organizator kolonije, pridsidnik Odbora za likovnu umitnost u „Bunjevačkoj matici”, al i jedan od slikara.

Kako divani Šarčević, nakon što su umitnici završili svoje radove, priostaje još da sve ono što je urađeno bude i prikazano ljubiteljima slikarstva.

– Planiramo da izložba slika bude tokom novembra, kad sve slike budu propisno opremljene. Trudićemo se da izložba bude što bolje pripravljena, pa i što posićenija, a imamo i najava oko formiranja sekcije slikarstva za najmlađe. To je ideja u povoju.

Med učesnicima je bila i pomenuta **Kornelija Antunić** koja u Čonoplji vodi kreativnu radionicu za dicu.

– Slikarstvom se bavim dvi i po godine. Uživam u potpunosti, a počela sam na sitnim stvarima, dok su u međuvrimenu slike „porasle”. Uglavnom radim cviće, to je štogod što volim, a u poslidnje vrime su tu i salaši, stare kuće, razni motivi... Što se rada sa dicom tiče, najmlađi su vridni, zainteresovani i kreativni. U toku škulske godine radionicu imamo jedared misečno, a one su tematske i vezane za dešavanja.

Šandor Turzai iz Čantavira došo je na koloniju ko slikar-amater.

– Drago mi je da možem prisustvovat, sad radim jednu sliku u pastelu, al radim razne tehnike, kako bi i ja zaokružio moje stvaralaštvo. Pokušavam izabrat „najmanje” motive iz Vojvodine, što niko ne pronađe, i onda ja to obrađivam. Volim slikat vodu, salaše, sve što je vezano za Vojvodinu.

Marija Bajus iz Ade, penzionerka, već je 25 godina u slikarstvu, a počela je radit s pokojim čovikom, u vrime „ratni” godina, ko način za „priživljavanje”.

– Volim slikat, da mi nije dosadno, da se štogod radi. Volim ovaka društva, uvik štogod naučim novo, i veoma sam zafalna na pozivu koji je za mene čast.

Šandor Kerekeš je dobro poznat svima onima koji prate slikarstvo u Subatici, pa i regiji.

– Imam više koncepata na kojima radim – raspadanje svita u postkovid situaciji, druga tema je moja klasika – cviće radosti... Atmosfera je izvanredna, inače odlazim na mnogo kolonija, ove godine bar na petnajst sam bio, dvi kolonije sam vodio – kazo je Kerekeš, te je poručio kako je važno sačuvat tradiciju, foklor koji je autentično sačuvo izvorne elemente, osvrćuć se na slike na kojima dominiraje vojvođanske pejzaži i salaši.

Na kraju smo divanili i sa slikarom koji je čest gost ovaki kolonija, **Janošom Nađpastorom** koji je viran svojim pripoznatljivim motivima i stilu.

– Ne možem pobić od realistični tema, tako samo počo prija pedesetak godina... Ima savrimeniji i moderniji stilova, al mi ne leže, pa zašto bi mučio i nji i sebe. Zanos realizma je ono što sam učio od akademski slikara na početku moje karijere. Počo sam na italijanskoj renesansi i od tog ne želim otić. Zašto bi se stidio realizma, kad slušamo Betovena i Mocarta el čitamo Dostojevskog, to nije sramota, pa zašto bi onda je pobigo od realističnog slikarstva.

Kolonija je podržana od strane Ministarstva kulture Republike Srbije i Varoši Subatice, a trodnevno okupljanje slikara na Paliću svečano je otvorio **Veljko Vojnić**, pridsidnik „Bunjevačke matice”, al i zaminik pridsidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

N. S.

NUZ DOBRU IDEJU I LITNJI RASPUST JE BIO ISPUNJEN

U školi i tokom lita

Iako je lito, vrime raspusta, obično dobo kad dica ne misle tušta na školu, u bajmačkoj OŠ „Vuk Karadžić" pronašli su način kako da dicu ostave u kontaktu sa školom i tokom rasputa, al su im i pomogli da vrime provedu kvalitetno, nuz malo drugačiji program neg što imaje u školskim klupama, a opet sa tušta prilika za druženje.

Rič je o jednoj zanimljivoj ideji, kampu za sve zainteresovane đake koji je kroz nedilju dana dono priliku da se najmlađi upoznaje i oprobaje u mnogim aktivnostima. Kamp je dobio naziv po kolaču – „Čupava Kata", a radoznale glavice su, ko što se smaže kolač u slast, rado „smazala" i nova saznanja.

– Kamp je dobio naziv po ovom kolaču, jel taj kolač ima naziv i na srpskom i mađarskom jeziku, a rado ga konzumiraje svi – pojašnjava **Sanja Maravić Bjelica**, profesor istorije u OŠ „Vuk Karadžić" u Bajmaku, te ističe kako je osnova organizacije ovakog kampa otvaranje prilika da se dica druže.

– Ovo je litnji kamp kojeg mi organizujemo treći put. Počeli smo prija „korone", pravili smo potom pauzu, a prošle godine smo nastavili s ovim aktivnostima. Kamp je zamišljen ko vrime za druženje učenika različiti odiljenja. Imamo učenike od prvog razreda, pa do osmaka, pa i volontere, naše bivše đake koji su nam došli pomoć. Druže se dica koja pohađaje nastavu i na srpskom i mađarskom jeziku, al i dica koja uče bunjevački – rade i uče sve ono što u toku redovne nastave ne mogu radit. Izmed ostalog, obalazimo neka lipa mista u našem naselju, upoznajemo značajne Bajmačane, učimo o nikim ljudima koji su poriklom iz ovog mista, a štogod su vridno uradili, upoznajemo na-

cionalne kujne naroda koji žive na ovim prostorima. Ove godine smo se malo više bavili starim zanatima, ideja je bila da i dicu uposlimo nek štogod rade. Imamo dobru saradnju sa različitim organizacijama, sa Misnom zajednicom „Bajmak", bili su nam gosti iz Varoškog muzeja, tu su nam i prijatelji iz Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmak"... – kaže naša sagovornica te ističe da su u školi zafalni svima koji su pomogli, Bajmačanima, al i prijateljima iz Pačira, Stare Moravice...

BKC „Bajmok" godinama niguje dobru saradnju sa školom, pa i ne čudi što je ona nastavljena.

– Ko i prithodni godina učestvujemo u realizaciji ovog kampa, jedan dan smo posvetili bunjevačkoj zajednici, pripravljali smo jednu slamarsku radionicu, ali smo pokazali i kako se ručno pravi tarana. Naravno, tarana je bila i za užnu. Učestvovala je i jedna grupa dice koja uče bunjevački, al i sva druga dica su bila dobro došla – kaže **Branko Pokornić** iz BKC „Bajmak".

Završni dan kampa dono je priliku da se prikaže i dio tradicionalne bunjevačke kujne, a dica su mogla uživat u domaćoj tarani, kako u procesu pripreme, tako i u procesu degustacije.

– Razliku prvo napravi domaća tarana, pravljena je ručno, od brašna, jaja i malo vode. Posli se ona kuva, nuz mast, luk, krumpir, divenicu. Imali smo pomoć mladi, učenica ove škule, u pripremi, čišćenju luka i krumpira, sickanju, pa i kuvanju – objašnjava **Marija Beretić** tajnu omiljene bunjevačke rane, dok je za izradu same tarane bila zadužena **Kata Kumer** – sa mlađim snagama iz škule:

– Tarana ne smi bit jednoj grudvi, kako bi se mogla radit na protak i rešeto, al mora bit dobro zakuvana, da nema brašna. Teško je, triba dugo zakuvavat, a kad se ona napravi, ona se suši. Obično se pravi izmed Velike i Male Gospojine, izmed 15. avgusta i 8. septembra. Sušila se napolju, najbolje je u danu posli kiše, jel nema ni prašine. I onda se suši napolju, na bilom stolnjaku.

Nataša Jurić je učila kako se pravi tarana na najbolji način – bila je prvi asistent.

– Nisam do sad imala priliku pravit taranu, a ovaj starinski način mi se sviđa. Ručno pravljena tarana bude ukusnija, a najviše je volim kuvanu, sa krimpirom i divenicom. Tarana je jednostavna za kuvanje, nije teško i za nas za mlađe da je pripravljamo.

Dok je jedna grupa kuvala taranu, druga se bavila izradom slika od slame. **Stipan Budimčević**, umitnik iz Lemeša, i **Svetlana Mormer**, učiteljica u bajmačkoj školi, bili su na raspolaganju dici.

– Učenici se rado odazivaje ovakim projektima, jer je lito, ne-ma nastave, a opet dici triba nike zanimacije. Inače, slamarsku sekciju radimo i kroz školsku godinu, a dica često pitaje kad će bit ponovo – divani Svetlana Mormer.

I utisci najmlađi su, kako se i moglo očekivat, odlični.

– Meni je jako interesantno što se od slame jedne boje mož na radu pridstavit više nijansi. U slamarstvu mi se sviđa kad nešto lipo pravimo, kad pravimo slike. Znam da se te slike prave jako dugo, to baš ne volim, al vidićemo... – iskren je **Milutin Ivošević**, dok njegova drugarica **Danica Dević** dodaje:

– Malo je teško, triba bit veoma pažljiv u radu sa slamom, triba tačno sić i lipit oblike od slame, al mi se zdravo sviđa, jer nastaju jako lipi radovi.

Iz Bajmaka, eto, stiže lip primer kako se dica, nuz dobru ideju i malo napora, mogu animirat – svaki sadržaj je ispraćen i svaki sadržaj je bio od koristi.

N. S.

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Dani kraći, a posla tušta

Stigo nam je septembar, što se kaže: „Jesen prava, Gospojina Mala”. Dani su kraći, a posla je bilo tušta što je tribalo poradit do berbe kuruza.

Prve obaveze

Za dicu je prošo litnji škulski raspust koji su većinom proveli na salašu kod rodbine u sigri, zabavi i veselju. Tako odmoreni krećali su u škulu u nov razred. A kad dođu iz škule, uvik su pomogli starijima poso koji su mogli. U kadgodašnje vrime dica nisu išla u vrtiće ni zabavište, nit je to postojalo, pa su prvi razred doživljavali zdravo ozbiljno. Jedni su jedva čekali da svane taj dan, pa da s taškom u ruki krenu u škulu s drugom dicom, misli se na prvake, a bilo je i oni koji su sa suzama u očima krenili u škulu, i držali se čvrsto za maminu ruku. Tužno su pogledali svoje sigračke i kućne ljubimce koje su volili, a sad sve ostavljaje. Još su se koji put obazirali na salaš da vide iza sebe, di njim je ostalo brezbrižno ditinjstvo. A ni jedni ni drugi nisu svatili da sad počimaje prve brige i obaveze koje će ji pratit cilog života. Nisu svaćali što u škuli steknu znanje, to njim nikad niko ne mož uzet. Sve se mož izgubit, novac, zlato, srebro, imanje, kuća, zemlja, al znanje ostaje za cio život.

U davna vrimena škula nije bila obavezna za dicu, bilo je dice koja nisu volila ić u škulu, ni učit, pa su ji roditelji dali služit kod imućni čeljadi, pa su čuvali josag i pomogli oko namirivanja. Često su ostajali nepismeni i cio život su radili teške poslove koji su bili malo plaćeni. Imućni ljudi su davali po koje dite na škulovanje, a nažalost, siromašna čeljad nisu mogli priuštit novaca da daju dicu u varoš na škulovanje, pa su ostali na salašima i radili na svoji njivama. Kasnije je bilo obavezno završit osnovnu škulu, a za starije nepismene je postojala večernja nastava.

Uvod u najteži godišnji poso

U septembru je bilo tušta posla što je tribalo poradit dok se ne počnu brat kuruzi. Siko se sirak, onaj medeni za josag i onaj metlaš od kojeg se zimi vezale sirkove metle. Bili korov je rasto kojidi nuz ogradu, on se počupa i poveže u snopove da se suši, i od tog se vezale korovske metle s kojima se melo lišće i snig kad napada. Kad se osušeno sino donese iz dola, sadije se u kamare, pa su dica tirali krave u do na pašu, jedni do podne, drugi posli podne, već kako su išli u škulu. Tamo je bila sigrarija na travi i ritu, a i penjali su se i žužali na vrbama. Mlatile se i crne šljive, one domaće sorte koji je kadgod bilo na svakom salašu. Kad se omlate, iskalaje se i operu, pa pomeću u koto na katlanku digod u lad. Koto je moro bit bakarni el kalajsan. Tako se kuvo pekmez, polagano, jedno četri sata. Obično su kuvale po dvi žene, jel se moro stalno mišat da ne zagori. U taj pekmez se nije ništa dodavalo, ni šećera ni salicije, bio je sam od sebe sladak. Mazalo se pekmeza na kruv, pekli se kolači s pekmezom i kuvali taški i gumboci. Crne šljive su se i duncovale i sušile za zimu. Kuvala se i paradičkа za zimu, ostavljali se krastavci i kiselila se paprika. Mlatili su se orasi, lišnjakovi i mandule. Kosila se konoplja, vezala u snopove i dila u klupe da se suši. I s tim je bilo tušta posla, a su sve to vridne ruke naše čeljadi poradile. Imali su kojikake alate i spravice s čim su je trli, češljali i preli. Od konoplje se kadgod svašta tkalo, postelje, čaršapi, peškiri, pa i ruvo za svaki dan je bilo od konoplje. Ko je imo više konoplje, mogo je prodat kojikakim majstorima i štrangarima. Oni su pravili vrengije, ulare, alike, tanje i deblje štrandžice, džakove i konopljaške pokrovce.

Berba kuruza

U septembru su se počimali brat kuruzi. Dani su sve kraći i sunca je sve manje pa se kazalo: „Posli Svetog Ilije sunce nam sve milije” jel ga sve manje ima. U septembru su se uvik brali kuruzi, a branje kuruza je bilo jedan od najteži poslova. Mož se kazat da je berba kuruza teži poso od risa, samo što se risu davala veća važnost čerez kruva. Sad kad pogledamo njive kuruza, teško je povirovat da su to sve ljudi kadgod ručno obrali, kuružnu posikli i povezali u snopove, pa i sadili u klupe. U davno vrime kuruze su brali u ljuskuri pa su nosili na salaš na hrpu, samo da se što prija mož počet orat pod žito. Uveče berači posidaje u čardak, pa dok gule kuruze, šale se, stvaraje vicove, smiju se i pivaje. Kasnije su kuruze brali i gulili na njivi pa je taki poso išo brže.

Za branje kuruza je tribo šiljak, a za sičenje kuružne motičica. Kako je bilo važno zaradit žita za kruv, tako je bilo važno zaradit kuruza za josag. Veće gazde su izdavale brat kuruze siromašniji čeljadima, pa su i oni zaradili kuruza za svoj josag. Kuruze su većinom brali u bandama, četvero beru, a jedan siče kuružnu sva četri reda odjedared i meće u snopove, pa su se tako sminjivali. Ustajalo se rano, da se što više uradi dok je lipo vrime. Poso je bio težak, ako je bilo suvo vrime, oštra kuružna je grebala ruke, vrat i lice beračima, a suva kika se prašila grebala grlo i gušila. Znale su bit i kišovite jeseni, onda se radilo po lapavici, mokra kuružna je kvasila ruvo i obuću beračima, a ljuskura je znala prožuljat kožu na prstima do bola. Bilo je sorte kuruza koji su se teško brali, pa je čeljad znao uvatit „škripavac ruku” – zaboli zaglavak kod šake, sve škripi. To se stegne maramicom da manje boli, al se brat moralo, to prođe samo od sebe za koji dan. Ako je bilo lipo vrime i ako su brali daleko od salaša, znali su i spavat pod klupama kuružne, samo što da se više uradi.

Nedilja za odmor

I ako je bilo tušta posla, nediljom i na svece se nije radilo, to je bio dan odmora. Uzvišenje Svetog Križa slavimo 14. septembra, onda se održava proštenje kod ti posvećeni križova, i kola za mlade. Križ je drvo kojeg je Isus Krist nosio i na njemu razapet umro. Naši prici su zdravo cinili i poštivali križove. Podizali su ji kod svoji salaša, njiva i nuz atarske putove i raskršća. Prvi križovi su bili drveni, ko što je bio Isusov križ. Kad su malo novčano iznapridovali, križove su pravili od kamena, finog mermera, zidane od ciglje. Svaki naš salaš i kuća imali su u sobi u pročelju na zidu križ. Križ je isprid svake crkve, i na ulazu i izlazu u varoš. Ima na kojima se i sad vidi kad je podignut, koje godine i u čiju čast. Ima koji se i sad po tim zovu „Blaškov križ”, „Pelhin križ”, „Bili križ”, „Crveni križ”, „Čobanski križ”, „Zavitni križ”...

Križ na kojem je razapet Isus zove se propeće. Cure su oko vrata na zlatni lančićima nosili križiće. Kad se prođe nuz križ kaže se: „Klanjam ti se Kriste, i blagosivam te, jesi po svojem svetom križu sav svit otkupio”.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Petog septembra se spominjemo Blažene Majke Terezije koja je rođena u Skoplju, 27. avgusta 1910. godine. Ona je započela veliko dilo ljubavi, za sirote napuštene i za nerođenu dicu – da se svakoje začeto dite rodi, a ona i njezine Sestre misionarske ljubavi koje su osnovane 1950. godine, dicu su prihvatile i odranile. Majka Terezija je školu završila u Skoplju, Isusov poziv je čula u svojoj 12. godini, prvi zavit je položila 1931, a vični zavit 1938. Bila je bolničarka, profesorica i direktorica u školi. Majka Terezija je dobila Nobelovu nagradu za mir 1979. godine.

Svetog Marka Križevčanina se spominjemo 7. septembra, a sa Svetim Markom mučeništvo su pritrpili i Sveti Stipan rodom iz Erdelja i Sveti Melkior rodom iz Poljske. Bili su mučeni, al su ostali virni svetoj katoličkoj crkvi 1619. godine.

Malu Gospojinu slavimo 8. septembra kad je rođena Blažena Divica Marija, ona je jedina od

foto: wikimedia/Zlatko Menkinoski

svi žena na svitu rodila brez grija. Nju je Bog od vika izabro da bude majka Isusa Krista. Marija će satrt glavu zmiji u koju je ušo đavo i nagovorio prve ljude na gri. Zmija se namotala oko drveta pa je s drveta došo gri na svit.

Uzvišenje Svetog križa slavimo 14. septembra, a to je onaj sveti i slavni križ kojeg je Isus Krist nosio i na njemu razapet bio. Križ je posto velika svetinja i zauzima počasno misto u crkvama i na naši kućama i salašima.

I svako čeljade ima svoj križ kojeg nosi kroz život. Jedan se čovik žalio kako je njegov križ težak, pa se tio ubit. Odjedared vidi anđela koji mu kaže: „Nemoj se ubit, već promini križ". I vidi isprid sebe tušta veći i manji križova. On uzme jedan pa mu se učini da je teži od njegovog. Posli je uzimo veće i manje križove, al su svi bili teži od njegovog, pa uzme natrag svoj križ i kaže: „Nek bude kako je i dosad bilo". Nestane anđo, a nestanu i križovi. On uzme svoj križ i zadovoljan ode kući i nikad više nije žalio da je njegov križ težak. Ovo je legenda, a u stvari nam se čini da je svakom svoj križ najteži, jel druge ne osićamo. **A. V. K.**

BUNJEVAČKA ZDILA

Ladnije vrime – jača rana

Pile na paprikaš valjuškima

Jedno veće pile domaće priko dvi kile
1 kašika masti
2 glavice luka crnog
1 peršin, 1 šargaripa
2 krumpira
za valjuške
2 jajeta, 2 deci vode, brašna koliko zavati

Očišćeno pile isić na komade. U laboški u kojoj će se kuvat napravit zaprška od masti i luka, dodat istrenican peršin i šargaripu. Kad počme rumenit metnit meso i nalit vode nek pokrije meso. Poklopit i na laganoj vatri kuvat. Kad je meso skoro kuvano, vilicom uzimat po malo tista zamućenog za valjuške. Još malo kuvat da se valjuški skuvaje. U istoj laboški iznet na astal.

Zapečene paprike

6 manji paprika babura
3 krompira
3 čena bilog luka
malo soli i mlevenog papra
1 kašika masti

Paprike oprat, očistit od simena. Krumpir istrenicat, luk usitnit, dodat papar i malo soli, izmišat i sotim punit paprike. U tepciju metnit kašiku masti i kašiku vode, pa poslagat paprike i peć. Kad se paprike zapeku i krumpir se smekša, povadit iz tepcije i poslagat na pladanj.

Ledene kocke

Za tisto
4 jajeta, 4 kašike šećera
2 kašike ulja, 1 vanilin šećer
polak praška za pecivo
4 kašike brašna
2 kašike pra čokolade
Za krem
Polak litre mlika
4 kašike šećera, 3 kašike gustina
1 kašika brašna, 1 margarin
20 deka pra šećera

Za priliv
3 rebra čokolade
kašika margarina, 1 kašika mlika

Jaja, šećer i vanilin šećer mutit dok se šećer ne rastopi. Dodat čokoladu i brašno s praškom za pecivo, promišat i salit u podmazanu i brašnom posutu tepciju i peć. Pečenu koru metnit na odgovarajuću tacu.

Krem: 4 deci mlika kuvat nek provrije; deci mlika, šećer, gustin i brašno razmutit i salit u mliko koje vrije. Skuvan krem ostavit nek se ladi. Margarin i pra šećer penasto izmutit i sastavit sa ladnim kremom i rasporedit po kori. Čokoladu, margarin i mliko kuvat dok se čokolada ne rastopi. Glazurom prilit kolač, kad se oladi isić na kocke. **A. V. K.**

FOLKLORNA DRUŠTVA – ČUVARI MUZIČKE BAŠTINE BUNJEVACA

Pisme u bunjevačkim kolima

Bogata folklorna baština bunjevačke nacionalne zajednice oslikava se kroz ukupno dvadesetdvi folklorne igre koje se do danas niguju i izvode u okviru kulturno-umitnički društava koji niguju bunjevačku folklornu tradiciju s prostora severne Bačke di u većini žive bački Bunjevci.

Od ukupno dvadestdvi folklorne igre, petnajst bunjevački igara se izvodi nuz pismu. Ove bunjevačke folklorne igre se mogu izvodit i brez pisme, al se nuz pismu dopunjava lipota nigovanja bunjevačke folklorne umitnosti. One se tako prinose s kolina na kolino, generacijama, i opstaju u bunjevačkom narodu zbog duge tradicije života Bunjevaca na prostorima severne Bačke na koje su se doselili prija četri vika.

Bunjevačka kola koja se i dandanas aktivno izvode u okviru kulturno-umitnički društava na teritoriji Varoši Subatice i Sombora nuz pivanje bilo kola el parne igre su:

1. Malo bunjevačko kolo

„Vaćajte se curice za mene,
dok se nisu povaćele žene,
el ako se povaćaju žene,
ne tribaju curice do mene."

2. Stari rokoko - kolo

„Oj divojko rokoko,
poljubi me u oko,
a ti mene u čelo,
samo nek je veselo.
Oj divojko Bunjevko,
ne ljubi te makar ko,
već te ljubi oficir
prve čete komandir."

3. Tandrčak kolo (parna igra)

„Tan, tan tandrčak
sila baba na zvrčak, 2x
a divojka na sviću,
svi je ljube a ja neću."

4. Ćuć kolo

„Ja sam sirota, nemam nikoga,
samo jedno crno oko
koje ljubim ja.
Sirotice ti, nemoj tužiti,
tebe ljubi crno oko, koje ljubiš ti.
Ja sam sirota, al sam vesela,
ja sam našla crno oko,
koje ljubim ja.
Vitar duvao, snig je padao,
pa je mojoj sirotici, stazu zavijo."

5. Gajdaško kolo

„Gajde, gajde, svirajte mi gajde.
Gajde su od drveta,
a mešina od jareta.
Gajde, gajde od čega su gajde."

6. Momačko kolo (trojna igra)

„Ja cura ti divojka
svađamo se oko momka.2x
Koj bi đavo igro s tobom
kad se kečaš livom nogom.2x
Ti si momak igraš lako,
izigraćeš kolo svako.2x
Zubi su ti od bisera,
usta slađa od šećera.2x
Ti cura ti divojka,
svađate se oko momka.2x
Ajde diko pa me prosi,
pa me tvojoj kući nosi.2x
Ja cura ti divojka,
svađamo se oko momka
Ajde nani pa me prosi,
pa me tvojoj kući nosi."

7. Igrala bi dere (parna igra)

„Igrala bi dere,
al ne smim od Pere,
iđi kući pitaj Pere
pa zaigraj dere.2x
Pitala sam Pere,
oću l igrat dere,
pitala sam po sto puti,
Pere samo čuti.2x"

8. Srdim se dušo (parna igra)

„Srdim se dušo, srdim se da,
što mi nisi sinoć došo,
kad si kazala" 2x.

9. Keleruj kolo (parna igra)

„Keleruj, keleruj
slađa tikva nek pasulj" 2x

10. Cupanica

„Ajde Ive, ajde Vince,
da igramo cupanice2x
Eto vidiš, eto tako,
eto cupkam tako lako.
Ajde Mare, ajde Bare,
da pravimo lipe šare2x
Eto vidiš, eto tako,
eto šaram tako lako.
Ajde mladi, ajde stari,
ko za igru još ne mari2x
Eto vidš, eto tako,
eto kvrcam tako lako."

11. Seljančica – kolo

„Kad se Cigo zaželi
medeni kolača,
on pozove Ciganku
po selu da vrača.
Grmi, siva, vrime se menja.
A Ciganke, varošanke
još iz sela nema"2x

12. Priti se kolo
13. Jastuk tanca
14. Milkino dite
15. Kisel vode

Većina riči tektova pisama koje se pivaje nuz bunjevačka kola su posvećena ljubavi izmed mladi čeljadi, tesktovi šaljivog karaktera ko i tekstovi vezani za običaje i tradiciju bački Bunjevaca. U zavisnosti u kom vrimenskom periodu razvoja bunjevačkog muzičkog stvaralaštva su se izvodila sva ova bunjevačka kola koja nuz sebe imaje pismu, tekstovi su se vrimenom minjali i prilagođavali vrimenu i prostoru. Tako da danas imamo i mali odstupanja u odnosu na izvornu varijantu teksta bunjevački pisama u kolima.

Važno je istaknit da postoje pisme koje se pivaje nuz bunjevačka kola koja imaje samo jednu strofu sa ponavljanjom, a postoje i varijante di se pivaje i četri stofe.

Folkorna društva u okviru bunjevačke nacionalne zajednice koja ozbiljno rade na očuvanju bunjevačke folklorne tradicije kroz svoje koreografije niguju upravo i pismu koja prati kola koja izvode na svojim nastupima. Upravo te pripoznatljive melodije koje se pivaje ostavljaje veličanstveni utisak duge i bogate tradicije bački Bunjevaca kroz vikove. **T. B.**

BLAŠKO VOJNIĆ HAJDUK – SAKUPLJAČ BIBLIOTEČKOG BLAGA

Čovik iz knjiga

Divanili su za njega, još kadgod davno, da je to – čovik iz knjiga. Prava romantična ličnost kulturnog miljea ove naše varoši. Uostalom, u toj tvrdnji bilo je i ostalo tušta istine. Puni 25 godina svog života vezo je **Blaško Vojnić Hajduk** za Varošku biblioteku i svoj pridani, često čak fanatično strpljiv i uporan rad na sakupljanju bibliotečkog blaga, knjiga, novina i svi pisani vridnosti što su se rodile i stvorile pod ovim našim podnebljom.

Zato u pomenutoj tvrdnji da je to ličnost iz knjiga ima nebrojeno tušta istine, iskrenosti, a brez sumnje i zafalnosti. Činjenica je da je on bio med prvima koji su krajom 1945. godine pokrenili prvi dnevni list u oslobođenoj varoši. Sa rotacija je u prvim časovima 31. maja 1945., još uvik ratne godine, izašo i prvi broj „Slobodne Vojvodine", priteče sadašnjeg „Dnevnika" i „Subatički novina". List je posli tog „krenio", kako se to kaže. Iz dana u dan, svakog jutra pojavljivo se na kioscima. A jedan od njegovi pionira, pokretača i saradnika, vratio se uskoro svom redovnom poslu, svojim knjigama, novinama, brošurama – biblioteki.

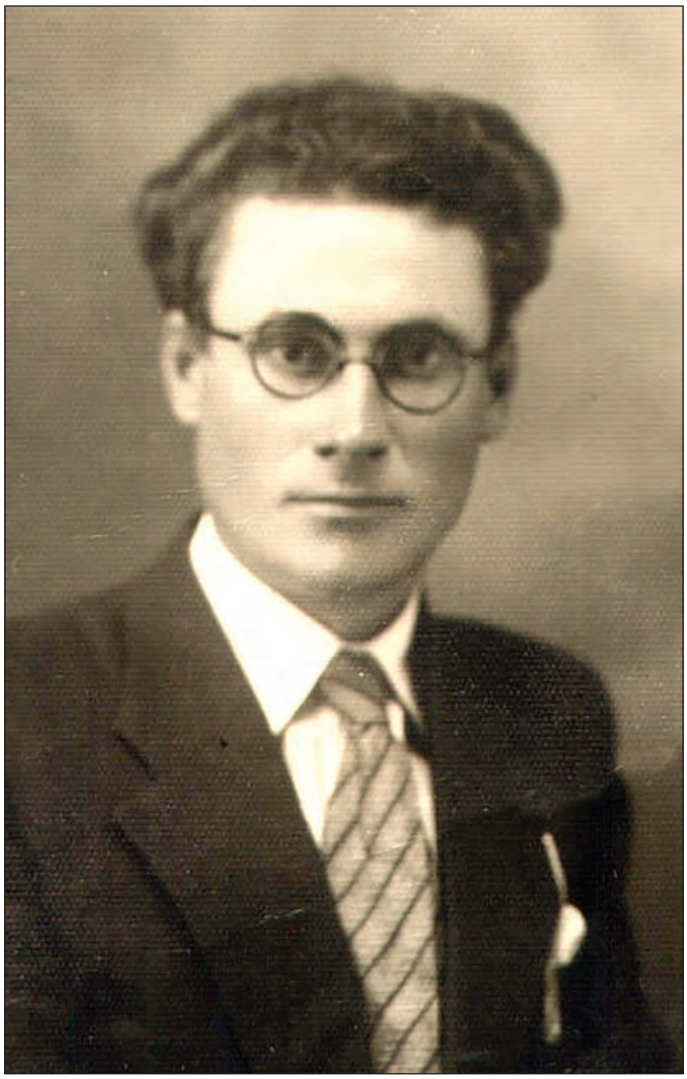

Samo pet dana nakon oslobođenja varoši, Blaško Vojnić Hajduk postavljen je za upravnika biblioteke, tada neizmerno skromne i oskrnavljene. Biblioteka je tad raspolagala sa jedva dvadesetak hiljada primeraka knjiga. Mnoge, još prija rata sakupljane i čuvane, neprijatelj je odno i police su ostale proriđene.

Obalazio je napuštene kuće odbigli okupatorski saradnika i veleposidnika, koraco je do udaljeni salaša i bogataški majura i na leđima, konjskoj zapregi i kamionima pronalazio i dopremo sve vridnosti na koje je naišo. Sakupljeno je tako pravo malo bogatstvo pisane riči, knjige izuzetni vridnosti. Pridano i sistematski radio je na ovim poslovima sakupljanja i obnavljanja knjižnog fonda ovaj poslenik neobičnog posla.

Na dan njegovog odlaska u penziju kazano je, ne slučajno baš u tom povodu, da današnja biblioteka u Subatici posiduje izuzetno značajnu zbirku vridni knjiga, i jednu od najcinjeniji zbirki štampe i periodike uopšte. To je kazano prid njim i zbog njega.

Ovo je samo jedno novo viđenje o čoviku koji je znan.

V. H. M.

Za tekst korišćen materijal iz knjige „Novinske priče iz naše varoši" – Miroljuba S, Vučinića

OBAVIŠTENjE O PROMINI CINE SNABDIVANJA KRAJNJEG KUPCA TOPLOTNOM ENERGIJOM

Obavištavaje se kupci toplotne energije da je Nadzorni odbor JKP „Subatička toplana" dono Odluku o cini snabdivanja krajnjeg kupca toplotnom energijom dana 4.8.2023. godine, na koju je Varoško viće varoši Subatice dalo saglasnost dana 30.8.2023. godine.

Nova cina za tarifnu grupu „STAMBENI PROSTOR" za tarifni element „ENERGIJA" iznosi 6,67 RSD/kWh, dok nova cina za tarifni element „POVRŠINA" iznosi 35,90 RSD/m^2.

Nova cina za tarifnu grupu „POSLOVNI PROSTOR" za tarifni element „ENERGIJA" iznosi 8,34 RSD/kWh, dok nova cina za tarifni element „INSTALISANA SNAGA" iznosi 324,14 RSD/kW.

Na sve cine se obračunava PDV od 10%.

Nove cine toplotne energije će se primenjivat počev od 01.10.2023. godine.

STIGLA JE IZ PERUA, A DANAS JE IMA GOTOVO U SVAKOJ BAŠČI

Zdravlje u crvenom

Sad je vrime kad se privodi kraju branje paradičke (Lycopersicon lycopersicum), i kad se od nje prave razne đakonije, pa je onda i red da štogod o njoj i napišemo.

Paradička je povrtarska biljka, poriklom iz Perua, a gaji se na svim kontinentima. Mož bit crvena, žuta, el braonska, u zavisnosti koje prirodne boje ima u sebi. Ova biljka je zdravo likovita, a u sebi ima najviše vode, 95%, malo ugljeni hidrata, azotni soli, mineralni soli, vitamina A, B, C, jabučne, ćilibarske i vinske kiseline. Ne sadrži oksalnu kiselinu, koja je zdravo jaka i otrovna, pa paradičku mogu ist i reumatičari i čeljad sa raznim upalama zglobova! Svojim solima paradička alkalizuje krv, pa je dobro uzimat svakodnevno do polak litre paradičke.

Crvena boja potiče od karotena i likopena, dok žuta paradička nema likopen. Vazodilatatorno (da širi krvne sudove) dejstvo se pripisuje Flavonskim heterozidima! Tomatin u paradički je antibiotik koji deluje protiv bakterija i gljivica, pa zbog toga paradička ima veliki farmaceutski i likoviti značaj. Upotriba paradičke iz godine u godinu raste i što je viša svist građana, te veći standard, to se više koristi. Koristi se kako za poboljšanje zdravlja, tako i za krepkost, izdržljivost. Sok od paradičke priporučiva i Svitska zdravstvena organizacija (najbolje sterilisan, a ne pravljen sa konzervansima).

Od lišća paradičke se pravi jeftin paraziticin:

2 kile svežeg lišća paradičke isickat (dobro oprat ruke posto je list otrovan), prilit sa 10 litara 70% alkohola, držati 3 dana uz češće mišanje. Procidi se na gazu, pa se litra ovog rastvora razblaži sa 1 litrom vode, pa se sa tim prska cviće i povrće kod zlatice i razni parazita.

foto: www.pxhere.com

Sad ćemo vam priporučit nikoliko recepata za pripravljanje paradičke.

Zelena paradička za zimnicu

1 manja šoljica soli; 3 litre vode; 5 deci sirćeta – po mogućnosti domaće jabukovo; 200 grama šećera, 2 deci bilog vina; 1 kesica konzervansa(na 5 kilograma voća); 5 kila zdravo sitne zelene paradičke; 25 komada zdravo ljuti papričica; 1 vezica peršinovog lista; 1 kila očišćenog bilog luka; 1 kila što manji glavica crnog luka; (mož ko voli i vezica celerovog lišća). Prokuvat vodu, sirće, šećer i so. Skinit s vatre, kad se oladi dodat konzervans i ulje. Izmišat. U boce poređat zelenu paradičku (da napomenem ja svaku paradičku bocnem na 2-3 mista čačkalicom), peršin, bili luk, celer, crni luk, pa ispočetka.

Kad sve naređate u boce prilit sokom koji ste skuvali i oladili. Dobro zatvorite boce i spremite u špajc.

Domaći kečap

1 kila paradičke; 2 glavice crnog luka; 3 kašike jabukovog sirćeta; 3 kašike crvenog vina; kašičica aleve paprike; 1 lovorov list; malo mlivenog đumbira, karanfilića, muskatnog oraščića; 100 grama šećera; so i biber po ukusu.

Pripravljanje:

Paradičku isickat, crni luk isickat i na šporelju dinstat oko po sata.

Dodat sve ostale sastojke i dinstati dok se sve ne pritvori u pire. Prokuvati još 15 minuta i začinit po ukusu. Dok je još toplo sipat u boce i zapakovat.

Zelena ren-paradička

2,5 kile zelene paradičke; 25 deka rena-ljutog; 30 deka senfa; 3 deci ulja; 3 deci jabukovog sirćeta; 10 deka soli; 10 deka šećera.

Zelenu paradičku oprati, isickat, samlit i procidit. Istrenicat ren i sjedinit ga s paradičkom, dodat senf, ulje, sirće, so i šećer. Sve dobro promišat. Zalit vrilim uljom, salit u boce i dobro zatvorit.

Ljutenica

4 sridnja patlidžana; 4 kile crveni mesnati paprika; 1 kila paradičke; 6 jako ljuti feferona; po litre ulja; 12 deka šećera; 8 čena bilog luka; so.

Pripravljanje:

Očistite patlidžane i metnite ji u vrilu vodu da se kratko blanširaju. Ocidite ji, isickajte na štapiće, a paparike i feferone operite i obrišite. Na rešetki lerne zagrijane na 220 stepeni ispečite paprike i feferone i okrećite ji s vrimena na vrime. Pečene paprike ostavite da se upare pa ji ogulite, očistite od simena i isičite na trake. U laboški zagrijte polak ulja i na njemu pržite patlidžane dok ne odmekšaju, a onda dodajte papriku. Pržite nuz mišanje, pa dodajte šećer, sirće, nasickan bili luk i so. Kuvajte na laganoj vatri još po sata, vruće razlijte u boce i stavite na po sata u lernu zagrijanu na 80 stepeni. Kad ji izvadite, prilijte ljutenicu priostalim uljom, dobro zatvorite i oladite.

Pripravila:
Eva Kovač Pečkai

SAVITI NUTRICIONISTE ZA ZDRAVIJI ŽIVOT

Trilogija za blagostanje i uspih u školi

Očaravajućem svitu školski učionica, ishrana, fizička aktivnost i odmor zajedno čine živahnu pripovitku o zdravlju i uspihu učenika. Ovo nije samo niz odvojeni segmenata; to je cilovita pripovitka o ravnoteži i svestranosti koja oblikuje temelje budućeg razvoja. Kroz slideći tekst, istražićemo dublje značenje svakog od ovi elemenata i njevu ulogu u školskom životu.

Ishrana

Ishrana je početak ove pripovitke, uvodni čin koji postavlja ton za dan prid nama. Ručak, prva stranica u knjigi ishrane, otvara vrata energiji i pažnji. Uzimanje vremena za pripravljanje hranljivog obroka sa raznovrsnim sastojcima je ko otvaranje prozora ka svitlu. Ovaj obrok bi tribo bit bogat raznim namirnicama – od jaja i voća do integralni žitarica. Voće i povrće unose boje i vitamine u pripovitku, dok proteini čine temelj za snagu i izdržljivost. Ode počinje naša saga o održavanju koncentracije i energije tokom časova.

Nastavljamo sa užnom, sridišnjim dilom ove pripovitke. Užna je poput ključnog razvojnog trenutka. Integralne žitarice, povrće, proteini i zdrave masti zajedno grade obrok koji održava dugotrajnu energiju i podržava mentalnu koncentraciju.

Užina je tajna veza izmed glavni obroka, sa svakim zalogajom dodajuć šarm našem školskom danu. Voće, jogurt, orašasti plodovi i integralne grickalice čine scenografiju ove pripovitke, pružajuć nam podršku tokom naporni časova.

Večera je poslidnje poglavlje, zaključak naše pripovitke za ovaj dan. Ovo je trenutak za obnovu tila i pripravljanje za odmor. Večera bi tribala bit lakša od užne, sa naglaskom na lako svarljivim namirnicama kako bi se osiguro miran san i optimalna regeneracija.

Fizička aktivnost

Sad prilazimo na drugi ključni element ove pripovitke – fizičku aktivnost. Ovo je dio di se tila i um podižu na visinu. Svaki korak, svaki skok, svaki trenutak vižbanja doprinosi niti ove pripovitke. Ode je rič o očuvanju zdravlja srca, jačanju mišića i kostivi, i poboljšanju koncentracije.

Fizička aktivnost igra ulogu svakog učenika u ovoj pripovitki. Aktivnosti poput trčanja, vožnje bicigle, plivanja i učestvovanja u sportskim timovima ne samo da održavaje kondiciju tila, već i podstiču timski rad, samopouzdanje i samodisciplinu. Učenici uče kako postavit ciljove i rade naporno kako bi ih postigli.

Odmor

Na kraju odmor dolazi ko poslidnje poglavlje, donoseć mir i ravnotežu pripovitki. Odmor nije samo san, već i vrime za kreativnost, hobije i opuštanje. San je tajni junak koji se brine o obnovi tila i uma, pripravljajući nas za nove izazove u nastavku pripovitke.

Usklađivanje elemenata

U cilini, ova pripovitka o ishrani, fizičkoj aktivnosti i odmoru nije samo školska lekcija; to je putovanje koje zahtiva pažljivo usklađivanje svi elemenata. Pravilna ishrana obezbeđiva nam potribne hranljive sastojke, fizička aktivnost nas pripravlja za izazove svakog dana, a odmor nam omogućava da se regenerišemo i osvežimo za slideće avanture u školskom svitu.

Ishrana, fizička aktivnost i odmor čine suštinsku trilogiju za blagostanje i uspih u školi. Ova pripovitka, ispripovidana kroz svaki obrok, svaki korak i svaki trenutak odmora, formira osnovu za optimalno školsko iskustvo i cilokupno zdravlje učenika.

Kroz ishranu, učenici stvaraje osnovu za energiju i koncentraciju tokom časova. Ručak postavlja scenu, užna je ključni trenutak, užine su podrška izmed, a večera zatvara dan s elegancijom. Raznolika rana bogata vitaminima, mineralima, proteinima i vlaknima obezbeđiva potribne hranljive sastojke za održavanje vitalnosti.

Fizička aktivnost dodaje dinamiku ovoj pripovitki, jačajuć tilo i um. Ona donosi vitalnost, poboljšava cirkulaciju, podržava fizičko zdravlje i razvija mentalnu koncentraciju. Učenici kroz sportske aktivnosti uče o timskom duhu, disciplini i postavljanju ciljova.

Na kraju, odmor donosi mir i opuštanje. San, kao tih junak u pripovitki, brine se o obnovi tila i uma, omogućavajuć nam da se probudimo osveženi za novi dan. Odmor nije samo vrime za spavanje; to je prilika za razvoj kreativnosti i hobija.

U cilini, ova pripovitka o ishrani, fizičkoj aktivnosti i odmoru nije samo obavezan nastavni materijal; to je putovanje koje oblikuje učenike i pripravlja ih za školske i životne izazove. Pravilna ishrana obezbeđiva hranljive sastojke, fizička aktivnost ih održava u formi, a odmor doprinosi mentalnom i emocionalnom blagostanju. Kroz saradnju ovi elemenata, učenici grade temelje za uspih i dobro zdravlje u svitu škule i izvan nje.

GRLO GILL HIGGINS AT OSTVARILO JE TRIJUMF U KASAČKOM DERBIJU, A IZA FORME STOJI TRENER BRANKO SKENDEROVIĆ

Nikad dosta veliki trka

Grlo **Gill Higgns AT** bilo je jedno od favorita prid 96. izdanje „Srpskog kasačkog Derbija", bila je ona i favorit štale „Animal Trade racing team", a kad su se uparili dobar rad trenera **Branka Skenderovića** i gostujućeg vozača iz Slovenije **Petera Zadela**, dileme nije bilo – ova četvorogotka u svojem nizu uspiha cigurno će se posebno isticat po tom da je dobila najvažniju trku za svakog kasača domaćeg odgoja – o čemu svidoče i tradicionalne nagrade poput lovorovog vinca, prikrivača u znaku Derbija, srebrne potkovice...

Gill Higgins i Branko Skenderović (na čelu trke)

– Imali smo dva grla iz naše štale „AnimalTrade racing team", a ko odgajivači 5-6. Neke velike taktike, međutim, nije bilo, nije bilo ni potribe, jel je ona (Gill Higgins AT) zaista pokazala sjajnu formu. Bila je izuzetno dobro grlo i ko dvogotkinja i trogotkinja, a vrhunske rezultate je pokazala i u Švedskoj di je bila 4-5 miseci. Po povratku u Suboticu, se videlo da mož, da je spremna, i to se i pokazalo u trki. Sve je prošlo u najboljem redu, dobro ju je poznavo i vozač Peter Zadel, a i mi se dobro znamo 4-5 godina, dobro funkcionišemo, pa nije bilo ni mnogo dogovora s te strane. Jednostavno, sve se dobro poklopilo – komentariše Branko Skenderović nastup na „Derbiju", pa nastavlja:

– Iskreno, ove godine je konkurencija bila štogod slabija neg ranije. Sigurno smo zato i bili jedno 80% sigurno da će baš ovo grlo pobidit, jel je i prithodni godina pokazivala sjajnu formu. Naravno, dobri rivala je bilo, prija svega su tu bili Jovania de Sajan, Cvetko, Irinej, Aki Boy...

Kako smo i rekli, ovo nije prva „Derbi" sezona koju Skenderović mož smatrat uspišnom, jel je već pobiđivo u najvažnijoj trki za svakog kasača domaćeg odgoja.

– Mislim da mi je ovo peti-šesti Derbi kojeg sam dobio ko trener, jedan sam dobio i ko vozač. Za ovake trke svako ima niki svoj stil, al što se mene tiče, jedva čekam trke ovog značaja. Nekako sam za velike trke i manje nervozan, neg za nike „obične", a pogotovo kad znam da iđem s dobrim timom i dobrim grlima. Što je više dobijeni trka, to se više radujem. Kad sam pobidio prvi put radovo sam se, al nekako čovik misli da je slučajno. Onda vidiš da se to ponavlja i da to što radiš, radiš dobro. Naravno, najdraži „Derbi" mi je bio onaj kojeg sam dobio baš sa svojom kobilom (Imola, 2019. godine), al mi je i ovaj izuzetno drag. Jeste, nisam ja bio vozač u trki, al sam ja sa ovom kobilom već godinama, svakog dana.

„Derbi" je svakako jedna od ključni tačaka za sve konjare u Srbiji, al, sezona još traje.

– Što se Gill Higgins tiče, nju

TEMPO TRENINGA

Skenderović ističe da svaki trener ima svoj stil rada u svim sportovima, tako i u konjičkom.

– Ujtru grlo dobije obrok, a onda iđemo radit. Ako je na redu da radimo u šumi, takozvani „džoging", onda slidećeg dana slidi „brzi rad". Pratimo grla, ako vidimo da je tempo rada malo zahtivniji, onda napravimo dan-dva pauze, i onda ponovo. Što se Gill Higins tiče, ona je, na primer, nakon što je dobila „Derbi" odmarala nedilju dana, jel nije bilo potribe da piterano radi. I mi, ljudi, volimo imat pauzu posli dobrog posla, tako i konji.

pripremamo još za „Revanš Derbi", i mislim da osim tog neće ni nastupat. Nikoliko grla pripravljamo za Mađarsku, prija svega trogodo grlo Stan Getz. Ima tamo jednu veliku trku, a pridstoji nam i Šampionat za trogoda grla u Srbiji. Imamo i dobra grla od dvi godine, i nadamo se kako će i finiš sezone biti uspišan.

Vraćajuć se na početak pripovitke, nije slučajno da se na Hajdukovu, ko i na drugim sličnim piskovitim terenima, brusi dobra forma.

– Možda je i najlakše spremit konja na ovakom terenu. Jel, kad se grlo priprema po ovako teškim uslovima, onda, kada se pojavi na stazi – to mora bit dobro. Hajdukovo, Palić, Tavankut, pisak i šume, konjima to odgovara. Ovako štogod ne možeš imat u naseljenom dilu. Nije, naravno, loše radit ni na hipodromu, ali tamo imate krug od hiljadu meteri, što dosadi i treneru i konju. Imamo i ode jednu stazu koju koristimo, ali je opet drugčije kad se trči kroz pisak i šumu.

Sezona kasački trka je i dalje aktuelna, a ljubitelji kasački trka iz Subatice čekaje nov trkački dan u organizaciji Konjičkog kluba „Bačka", zakazan za 17. septembar.

N. S.

Horoskop za septembar

Poso: Odvažite se uradit ono što već duže vrime odlažete. Vrime nije idealno, al realizacija nikad nije ni zavisila od manjka opstrukcije, već od snage volje.
Ljubav: Priuzimate na sebe obaveze koje ne smiju bit samo vaše.
Zdravlje: Problemi s venama.

Poso: Odlično poznajete sebe, što je dobar priduslov u minimalizovanju rizika, međutim, u ovom periodu bi vam se lako mogla desit loša procina. Dobro procinite šta ste odlučili radit.
Ljubav: Imate razloga za optimizam, dosta nesporazuma u ovom periodu doće do razrišenja.
Zdravlje: Izbigavajte neumirenost u ilu i piću.

Poso: Ustaljeni pristup problemima neće davat rezultate koje bi želili, potražite valjanu alterntivu. Upornost nije uvik čarobno rišenje.
Ljubav: Odraz vašeg mišljenja o sebi najbolje se ogleda u tom kako vas drugi doživljavaje.
Zdravlje: Generalno brez veći problema.

Poso: Imate podršku svoje okoline i to vam znači, međutim, ono u šta ćete se vi upuštit biće iskustvo u kojem ste prilično usamljeni. Iz taki poduhvata se nikad ne izlazi isti.
Ljubav: Nepovirenje od ranije nastavlja se, naizgled brez rišenja i kraja.
Zdravlje: Problemi s probavom.

Poso: Štedite sebe u momentima kad vam je uspih na dohvat ruke, ovo ne produžava samo neizvesnost, već i negativan rejting koji nesvisno polagano gradite o sebi.
Ljubav: Sklanjate s dnevnog reda sve što vam se ne dopada, to nije način da postignete stabilan odnos na duži rok.
Zdravlje: Dobro.

Poso: Odlažete obaveze koje se samo dodatno komplikuju vašim nereagovanjom. Potrudite se da vam ovo ne postane nov trend.
Ljubav: Ishitreno donošenje zaključaka voljene osobe o vama navešće vas na razmišljanje iz kojeg neće svi zaključci bit lako odbačeni.
Zdravlje: Infekcije i druge komplikacije su štogod čega se posebno morate čuvat.

Poso: Dobar dio poslova koje ste imali u skorijoj prošlosti poraden je na zadovoljavajući način. Dobar dio, al ne i svi poslovi.
Ljubav: Imate određene sumnje u narative kojima ste često izloženi od voljene osobe. Nerazrišene sumnje će brzo isplivat na površinu ko otvoreno nepovirenje.
Zdravlje: Unosite više vitamina kroz ishranu.

Poso: Štedljivi ste na ričima kad su budući planovi u pitanju, što je i dobro, jel je uvik bolje da se izjalovi plan koji nikom niste saopštili, nego plan za koji svi znaje.
Ljubav: Ovo će bit period harmonični odnosa.
Zdravlje: Česte nesanice i migrene.

Poso: Imaćete niku vrstu opozicije u onom što želite postignit, problem je u tom što vi njevo neodobravanje ne razumite u punoj miri. Kad to budete razumili, uvidićete koliko vam je poslovna strategija realno manjkava.
Ljubav: Tražite priviše, iako vam je jasno da ni polak od tog što tražite sami ne pružate.
Zdravlje: Brez veći problema.

Poso: Imaćete dosta podrške da svoje ambicije ostvarite u ovom periodu, ipak vi niste sorta koja se pritirano oslanja na mišljenja ljudi. Potrudite se da pokažete ljudima da njeve dobre namire ipak nisu odbačene.
Ljubav: Falite svoje odluke, čak i u situacijama u kojima je jasno da su mogle bit donete nakon više promišljanja.
Zdravlje: Unosite više tečnosti, prija svega vode.

Poso: Vidljiv je napridak koji ste napravili u poslidnje vrime, al poslovna sfera života i dalje će trpit upliv sa strane, to vas ometa.
Ljubav: Odnos koji ste izgradili doveden je u pitanju zbog vaše isključivosti.
Zdravlje: Izbigavajte začinjeno.

Poso: Imate razloga da virujete da će ovo bit period napritka, dobra komunikacija otvorila vam je određeni broj vrata.
Ljubav: Elegancijom dosta možete kompenzovat, al manjak pristojnosti u svakoj priliki izgleda isto.
Zdravlje: Dobro.

I. V.

NUZ POČETAK BERBE POSTAVLJA SE I PITANJE SKLADIŠTENJA VOĆA

Jabuka – čuvanje zrili plodova u ladnjačama

Počela je berba rani sorti jabuka i čuvanje ubrani plodova tokom slideći 8 miseci je izazov za sve. Brzo razlađivanje plodova posli berbe zdravo je važno, jel se na taj način usporava proces zrijanja i smanjiva pojava oboljenja na jabukama. Vrime od berbe do razlađivanja triba bit što kraće. Po mogućnosti, obrane plodove triba razladit istog dana. Prilikom određivanja temperature čuvanja triba u obzir uzet sortu, dužinu čuvanja i željeno stanje plodova na kraju skladištenja. Plodovi većine sorti jabuka mogu podnet temperature od -1,4 do -2,8°C, al se čuvanje na temperaturama ispod 0°C ritko praktikuje kod jabuke. Za svaku sortu postoji kritična temperatura ispod koje, u slučaju dužeg čuvanja, dolazi do pojave različiti fiziološki oboljenja. Optimalna temperatura čuvanja većine sorti jabuka kreće se od 0 do 3°C.

foto: pxhere.com

Čuvanje zrili plodova u ladnjačama

Takođe, da ne bi došlo da gubitka mase i smežuravanja plodova, neophodno je da se u rashladnoj komori održava visoka relativna vlažnost vazduha. Za većinu sorti priporučiva se da relativna vlažnost vazduha bude 92-93%. Ako je relativna vlažnost vazduha viša od 94 odnosno 95%, povećava se rizik od pojave razni oboljenja. Dužina čuvanja u uslovima normalne atmosfere zavisi od velikog broja faktora i razlikuje se od sorte do sorte. Poznato je da se litnje sorte kraće čuvaje (2 – 3 miseca), a pojedine zimske sorte mogu se uspišno čuvat do 7 miseci.

Ladnjače – ULO (Ultra Low Oxygen – vrlo malo kiseonika) atmosfera

DCA (Dynamic Control Atmosphere – Dinamička Kontrolisana Atmosfera) je ko što i sam naziv kaže je proces dinamičke promine količine kiseonika u komori. Proces ovog principa skladištenja je kreiranje komore koja ima vrlo malu koncentraciju kiseonika O2 i to manje od 0,5% i sa koncentracijom ugljen-dioksida CO2 manjom od 1%. U takvim uslovima voće radikalno minja svoj metabolizam.

Čuvanje jabuka u ladnjačama sa ULO tehnologijom

Jabuku možemo skladištit na duži period sa takozvanom (ULO) – Ultra Low Oxygen – kontrolisanom atmosferom – ultra nisko kiseoničkom tehnologijom. Izraz ULO, ultra niski odnosno izuzetno niski nivo kiseonika, počo se koristit kako bi se razlikovala ova vrsta čuvanja jabuka od standardnog čuvanja u kontrolisanoj (normalnoj) atmosferi (KA).

Izraz ULO odnosi se na nivoe kiseonika u ladnjači koji su niži od 2%, dok standardna KA tipično podrazumiva nivoe kiseonika od 2-3%. Razvoj ove tehnologije bio je zasnovan na izgradnji visokokvalitetni ladnjača, sistemima proizvodnje azota i kompjuterizovanoj kontroli atmosfere u ladnjači. Čuvanje u režimu ULO sad se smatra standardom. Za to su potribni kvalitetni paneli, vrata i podovi, sa preciznom izradom (gasno nepropuštljivi).

U komorama se nivo kiseonika održava izmed 1,5 – 2%, a nivo ugljen-dioksida do 1,5 %. Jabuka posli berbe, čak i za vrime lađenja kad se čuva na 1 C, počinje ubrzano disat. Što je disanje brže, vrime čuvanja je kraće i obrnuto. Kako bi smanjili brzinu disanja, a time produžili vrime čuvanja jabuka, nuz niske temperatura primenjiva se i ULO tehnologija. To podrazumiva, da jabuki ne dajemo da normalno diše, smanjivamo kiseonik, „gušimo" je i ona usporeno diše. Dok se u svitu priko 70% jabuka čuva u kontrolisanoj atmosferi, kod nas je to samo jedva 3-4%. Do razvoja tehnologije za režim ULO došlo je zbog tog što smanjenje nivoa kiseonika tokom skladištenja mož produžit vik čuvanja većine sorti jabuka. Bezbedni minimalni nivoi kiseonika mogu bit različiti od sorte do sorte, shodno fizičkim svojstvima i metabolizmu plodova.

Posli duži perioda čuvanja (220-280 dana), omekšavanje plodova je za trećinu manje kod režima ULO u poređenju sa klasičnom KA. U ovakim ladnjačama se jabuke čuvaje do maja, juna, a u prodaju se puštaje onda kad ih nema u običnim ladnjačama. Tad jabuke i dalje imaje odličan kvalitet, pa samim tim i veću cinu.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
Savitodavac Psss Subatica

NOVO U NAŠOJ PONUDI - PRIKOLICE FURRIER
IDEALAN ODNOS CENE I KVALITETA

SPECIJALNA PROMOTIVNA CENA - POZOVITE KITE DOO:
063/ 291 156 ; 069/ 10 40 268 ; 069/ 10 40 262 ; 063/ 10 10 700
069/ 10 40 263 ; 069/ 10 10 700 ; 063/ 291 273 ; 063/ 443 680

FURRIER

KITE DOO Novi Sad
Međunarodni put 162 A
21233 Čenej, Novi Sad
Tel.: 021 400 525
E-mail: office@kitedoo.rs
fb.com/kitedoo
www.kitedoo.rs

KITE d.o.o.

FURRIER PRIKOLICE C - 18

- Zapremina sanduka 21,8 m^3
- Robusne prikolice sa ojačanim stranicama i podom
- Pnuematska instalacija ; Kipovanje na 3 strane
- LED svetlosna signalizacija ; Točkovi sa pneumaticima 385/65 R22,5
- Cerada i rezervni točak sa nosačem

SPECIJALNA PROMOTIVNA CENA

Furrier

www.kitedoo.rs

Centar
za kulturu
Bunjevaca